

TC.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ADLI TIP ENSTİTÜSÜ

Danışman: Yard. Doç. Dr. Neylan ZİYALAR

**SOSYAL HİZMETLER
VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU
KEMERBURGAZ – AĞAÇLI
KORUMA, BAKIM VE REHABİLİTASYON
MERKEZİ'NDE KAYITLI BULUNAN
KANUNLA İHTİLAF DÜŞMÜŞ ÇOCUKLARIN
SOSYODEMOGRAFİK VE KRİMİNOLOJİK
BAKIMDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

**SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

Sosyolog Zilan DEMİRCAN

İstanbul, 2009

ÖNSÖZ

Enstitümüz Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'ndaki Yüksek lisans eğitimim boyunca, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Müdürlüğü'ne teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmanın dosya taraması kısmına gerekli izni veren Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'ne; araştırmamın yürütülmesinde her türlü olanağı ve kolaylığı sağlamış olan Kemerburgaz - Ağaçlı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Müdürü Mahir HAN'a ve Müdür Yardımcısı Döne ARSLAN'a; araştırma bulgularına ulaşmamda yardım ve emeğini esirgemeyen Psikolog Banu YİĞİT'e ve tüm diğer mesai arkadaşlarıma; kuruluştaki kalmakta olan çalışma grubumuza dahil olan ya da olmayan tüm çocuklara teşekkürlerimi sunarım.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi'ndeki Sosyoloji lisans eğitimim süresince aldığım dersleriyle, akademik yönelimin belirginleşmesinde büyük etkisi olan, alana yönelen öğrencilerine desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli öğretmenim Prof. Dr. Esin KÜNTAY'a; çocuk ve gençlere yönelik projeleriyle üniversite öğrencilerinin aktif alan çalışmalarına katılımlarının önünü açan, birlikte çalışmaktan ve dostluğundan çok şey öğrendiğim Doç. Dr. Serdar M. DEĞİRMENCİOĞLU'na ve çocuk suçluluğu alanıyla tanışmamda bana ön ayak olan, adli bilimler alanı tecrübesine sıkça başvurduğum manevi ablam Uzm. Dr. Lale TIRTİL'a teşekkürü bir borç bilirim.

Beni akademik ilgi alanıma yönelik bir çalışmaya sevk ettiği, çalışmam süresince akademik bilgisi, sabır ve emeğiyle bana ayırdığı zaman için tez danışmanım Yard. Doç. Dr. Neylan ZİYALAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yaşamım boyunca içten sevgi ve desteklerini hep hissettiğim, hayatımda oldukları için mutluluğumu sıklıkla ifade etmekten çekinmediğim aileme ve dostlarıma; yaşadığım her anı mucizeye dönüştüren nişanlım Yunus'a sevgilerimi sunarım.

Sosyolog Zilan DEMİRCAN

12.03.2009

KISALTMALAR

BM	: Birleşmiş Milletler
ÇHS	: Çocuk Hakları Sözleşmesi
ÇKK	: Çocuk Koruma Kanunu
ÇMK	: Çocuk Mahkemeleri Kanunu
DİK	: Devlet İstatistik Kurumu
Kuruluş	: Kemerburgaz-Ağaçlı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	: The United Nations Children's Fund

TABLolar	Sayfa
Tablo 1: Çalışma Grubunun Kimlik Yaş Grup Dağılımı.....	53
Tablo 2: Çalışma Grubunun Biyolojik Yaş Grup Dağılımı.....	54
Tablo 3: Cinsiyete Göre Kemik Yaş ile Biyolojik Yaş Uyumluluğu..	55
Tablo 4: Çalışma Grubundakilerin Doğum Yerlerinin Coğrafi Bölge Olarak Dağılımı.....	56
Tablo 5: Çalışma Grubunun İkamet Ettikleri Yerlerin Dağılımı.....	56
Tablo 6: Çalışma Grubunun Kiminle Birlikte Yaşadığı.....	57
Tablo 7: Çalışma Grubunun Ailelerindeki Çocuk Dağılımı.....	59
Tablo 8: Çalışma Grubundakilerin Kuruluşa İlk Kabullerindeki Eğitim Durumları.....	59
Tablo 9: Çalışma Grubundakilerin Ocak 2009 İtibariyle Eğitim Durumları.....	60
Tablo 10: Çalışma Grubundakilerin Kuruluş Bünyesinde Açılmış İlköğretim Okulundaki Eğitim Durumları.....	61
Tablo 11: Çalışma Grubundakilerin Haklarında Tedbir Alınma Sebeplerinin Dağılımı.....	62
Tablo 12: Çalışma Grubundakilerin Kuruluşa İlk Kabullerinde Haklarında Alınmış Mahkeme Kararlarının Dağılımı.....	63

Tablo 13: Çalışma Grubundakilerin Ocak 2009 İtibariyle Haklarındaki Mahkeme Kararlarının Dağılımı.....	63
Tablo 14: Çalışma Grubundakilerin Ocak 2009 İtibariyle Haklarında Aileye Teslim Kararı Olanların Durumu.....	64
Tablo 15: Çalışma Grubundakilerin Ocak 2009 İtibariyle Son Durumlarının Dağılımı.....	65
Tablo 16: Çalışma Grubundakilerin Cezaevine Girme Durumu.....	66
Tablo 17: Çalışma Grubundakilerin Ailelerindeki Sabıkalı Bireylerin Dağılımı.....	66
Tablo 18: Çalışma Grubundakilerin Başkasına Ait Kimlik Kullanma Durumu.....	68
Tablo 19: Çalışma Grubundakilerin Kuruluşu İzinsiz Terklerinin Dağılımı.....	69
Tablo 20: Çalışma Grubundakilerin Aileye İzinli Gitme Durumu....	70
Tablo 21: Çalışma Grubundakilerin Kullandıkları Uyuşturucu Maddelerin Dağılımı.....	71
Tablo 22: Çalışma Grubundakilerin Kendine Zarar Verme Davranışı Dağılımı.....	71
Tablo 23: Yaş Grubu İle Kendine Zarar Verme Davranışı Uyumluluğu.....	73

Tablo 24: Çalışma Grubundakilerin İntihar Girişimi Yöntemlerinin Dağılımı.....	74
Tablo 25: Çalışma Grubundakilerin Zihinsel Durumlarının Dağılımı.....	75

İÇİNDEKİLER	Sayfa
ÖNSÖZ.....	II
KISALTMALAR.....	IV
TABLOLAR.....	V
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Konusu.....	3
1.2. Çalışmanın Amacı.....	3
1.3. Çalışmanın Önemi.....	3
1.4. Çalışmanın Sınırlılıkları.....	4
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. Kanunla İhtilafa Düşmüş Çocuklar.....	5
2.1.1. Terminoloji ve Tanımlar.....	5
2.1.2. Tarihçe.....	9
2.2. Türkiye'de Çocuk Adalet Sistemi.....	24
2.3. SHÇEK - Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri'nin Yapısı ve İşleyişi.....	37
2.4. Kemerburgaz-Ağaçlı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi.....	47
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	52
4. BULGULAR.....	53
5. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	76
6. ÖNERİLER.....	94
7. ÖZET.....	99
8. ABSTRACT.....	101
9. KAYNAKLAR.....	103
10. ÖZGEÇMİŞ.....	111

GİRİŞ

Çocuk suçluluğu gün geçtikçe artan ve genç nüfusa sahip olan ülkemizde önemli, ancak Çocuk Koruma Kanunu ile birlikte üzerinde durulmuş sosyal sorunlardan biridir (Bıyıklı, 2002).

Çocukluk döneminde şiddet davranışı sergileyen bireylerin ergenlik ve erişkinlik dönemlerinde şiddet ve suç davranışını gerçekleştirme olasılıklarının yüksek olduğu yönünde bulgular saptamıştır (Farrington, 1998).

Yetişkin Adalet Sistemi'nin konusu "*suç*" iken Çocuk Adalet Sistemi'nin konusu "*çocuk*"tur ve yaptırımını ceza değil çocukla ilgili alınacak tedbirler olmalıdır. (Yenisey, 2003) Suçlu olarak büyüyecek çocukların korunması, suça karışan çocukların rehabilitasyonunun sağlanıp toplum tarafından tekrar kabullenilmesi esas alınmaktadır.

Çocukla ilgili yasal ve kuramsal düzenlemelerde bu anlayışın gelişiminde Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kurallar (Beijing Kuralları), Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Kuralları (Havana Kuralları) ve Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Yönlendirici İlkeler (Riyad İlkeleri) gibi uluslararası belgeler etkili olmuştur.

Adalet Bakanlığı ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun çocukla ilgili yasal ve kuramsal çalışmalar uzun yıllardır sürdürmektedir. Ülkemizde de çocuklarla ilgili çalışmalar yürüten bir çok dernek ve vakfın etkinliğini kazandığı görölmüştür.

Çocukla ilgili kültürel ve sosyal çalışmaları yürüten çocuk ve gençlere yönelik kültür evleri, gençlik evleri ve toplum merkezleri açılmıştır (Uluğtekin, 1994). Bu merkezlerde koruma, bakım, eğitim ve sağlık kararlarıyla kalan çocuklar kaldıkları süre boyunca kuruluşun rehabilitasyon programından faydalandırılmaktadırlar. SHÇEK Kemerburgaz-Ağaçlı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi de bu tür kuruluşların en yeni yapılandırılmış olanlarından birisidir.

1.1. Çalışmanın Konusu

Bu çalışmanın konusu, “*Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kemerburgaz – Ağaçlı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi’nde Kayıtlı Bulunan Kanunla İhtilafa Düşmüş Çocukların Sosyodemografik ve Kriminolojik Bakımdan Değerlendirilmesi*” olarak belirlenmiştir.

1.2. Çalışmanın Amacı

1. Bu araştırmanın amacı, kanunla ihtilafa düşen çocukların bakım ve rehabilitasyonlarını üstlenme üzere açılmış olan Kemerburgaz-Ağaçlı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi’nde kalan kanunla ihtilafa düşen çocukların ve ailelerinin sosyodemografik ve kriminolojik profillerini çıkarmak ve bunların suç davranışına etki düzeyini anlamak,

2. Kuruluşun daha verimli çalışması ve çocuğun topluma kazandırılması bakımından yapılması gereken ilave çalışmalar hakkında önerilerde bulunmaktır.

1.3. Çalışmanın Önemi

1. Araştırmadan elde edilecek verilerin İstanbul’da çocuk suçluluğu olgusunun anlaşılmasına yardımcı olması,

2. Çocuk adalet sisteminin ilke ve prensiplerinin hayata geçirilmesi ve toplumun tüm kesimleri tarafından benimsenmesinin ivme kazanması konusunda, bu yayının alanda çalışanlara katkıda bulunması,

3. Bu araştırmanın sonuçlarının, çocuk suçluluğu ve sosyal hizmetler konusuyla ilgili araştırma yapacak olan akademisyenlere veri sağlama konusunda destek olması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. Çalışmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın veri toplama teknikleri dosya taraması ve gözlemdir; araştırma süreci 1 Ocak 2009 tarihinden itibaren başlayıp 2 ay sürmüştür; araştırma evrenini Kemerburgaz-Ağaçlı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi'nde 1 Ocak 2007 ile 31 Aralık 2007 tarihleri arasında fiilen kalmakta olan kanunla ihtilafa düşmüş 84 çocuk oluşturmaktadır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Kanunla İhtilafa Düşmüş Çocuklar

2.1.1. Terminoloji ve Tanımlar

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre çocukluk dönemi şu şekilde tanımlanmıştır:

“Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılır.”

Çocukluk tarihte toplum yapısı, kültür, inanç ve ekonomisine göre değişen bir olgudur (İnan, 1968). Gelişim psikolojisi açısından çocukluk, 14 yaşlarına kadarki süreyi kapsar. Bu yaştan sonra ergenlik döneminin başlamasıyla birlikte psikolojik açıdan çocukluk sonlanmıştır (Polat, 2000). Hukuki açıdan ise “*çocuk*” sözcüğü 12-18 yaşındaki çocukları kapsar. Çocuk tanımının sınıрыyla ilgili tartışmalar süre gelse de çocuk, her yerde, her yaşta ve her ekonomik düzeyde bütünüyle korunması gereken bir toplumsal varlıktır (Kontaş,1997).

İnsanlıkla beraber ortaya çıktığı kabul edilen suç; sosyolojik, psikolojik, biyolojik, sosyoekonomik, sosyokültürel kaynakları ile çok boyutlu ve genel bir kavramdır. (Özsan, 1990)

Günümüzde sosyal bilimler, suç teşkil eden insan davranışını, toplumda yürürlükte olan sosyal normlardan bir nevi sapış, sapıcı

eylem olarak tanımlamaktadırlar. Suçlu içinde yaşadığı toplumun normları ile kişisel kuvvetleri arasında bir denge kuramamış kişidir. Bununla beraber suç teşkil eden eylem ile genel olarak sapıcı eylem arasında bir ayırım yapmak gerekir. Zira sapma kişilik yapısına bağlı olduğu halde, objektif olarak ceza normuna göre suç teşkil eden davranış ve tutumun tarihi güçlerin, kuvvetlerin eseridir ve kendisini kanunlarda gösterir (Dönmezer,1994).

Çocuk suçluluğu; “*Bir çocuktaki anti-sosyal eğilimlerin yasa müdahalesi gerektirecek bir davranışa dönüşmesi*” olarak tanımlanmaktadır (Burt,1925). Batı ülkeleri hukuk literatüründe “*Juvenile Delinquency*” olarak geçen “*çocuk suçluluğu*” kavramı, kanuna karşı gelmiş 11-18 yaşları arasındaki çocukları kapsamaktadır (Yavuzer, 1994).

Çocuk suçluluğu genelde sosyal bir uyumsuzluğun belirtisidir (Sevük, 1998). Çocuk suçluluğu ile ilgili hemen tüm araştırmacıların tanımlamalar içerisindeki ortak değerlendirmeleri, çocuk suçluluğu davranışının içinde olan çocuğun, suça itilmiş çocuk olarak kabul edilmesidir (Polat, 2000). Bakım ve korunmaya muhtaç, fiziksel ve zihinsel gelişimlerinin tamamlayamamış, toplumun onları eğitmekle yükümlü olduğu çocukların suç işlediklerinden değil ancak toplumun onları suça ittiğinden söz edilebilir (Saldırım, 1999). Bu açıdan suça yönelen çocuk, ailedeki ve toplumdaki düzensizliklerin bedelini ödeyen, sonra da topluma ödeten çocuktur (Yörükoğlu, 1997).

Sosyolojik açıdan çocuk suçluluğu; sosyal değerler, sosyal yapılar ve sosyal normlar açısından daha geniş boyutlarıyla irdelenir (Dönmezer, 1994). Çocuk suçluluğu çocuğun içinde yaşadığı toplum, yetiştiği aile, eğitim gördüğü okul ve sürekli iletişim içerisinde olduğu sosyal çevreden bağımsız değerlendirilemez.

Ebeveyn sapan davranış ve antisosyal tutumları ile ergenin davranışlarının ilişkili olduğunu bulunmuştur (Loeber, Farrington ve arkadaşları, 1998). Genç yetişkinliğine dek suç işleyen ergenlerin aile yaşantılarının incelendiği çalışma sonucunda baba ve çocuğun suç davranışının ilişkili olduğu belirtilmiştir (Mendick, Baker ve Carothers, 1999).

Öte yandan, çocukluk döneminde şiddet davranışı sergileyen bireylerin ergenlik ve erişkinlik dönemlerinde şiddet ve suç davranışını gerçekleştirme olasılıklarının yüksek olduğu yönünde bulgular saptamıştır (Farrington, 1998). “Çocuk Suçluluğu” kavramı tam da bu neden ile önemini korumaktadır.

Çocuklar tarafından işlenen suçlar gerek türleri gerekse nedenleri açısından yetişkinlerden farklıdır. Bu dönemdeki suçluluk kavramını, klasik ceza hukuku kitaplarındaki “*kanunların gösterdiği suç, bu suçu işleyen kişi de suçludur*” şeklindeki tanımlamalarla açıklamak oldukça güçtür. Zira çocuk suçluluğu derinlemesine incelendiğinde sorunun salt hukuksal bir problem olmadığı görülecektir. Hukuksal boyutun yanında psikopedagojik ve sosyal bir olgu olduğu açıkça görülür. Bu dönemde işlenen suçu, yetişkin

dönemde işlenen suçtan ayıran en büyük özellik, kişiliğin oluşma aşamasını içeriyor olmasıdır. Yeterince olgunlaşmamanın sonucu olarak çocuk belirgin bir dengesizlik içindedir. Çocuğun, gerek kendi kişisel durumundan gelen etkenler gerekse çevresel etkenler onun bu uyumsuz davranışı göstermesinde önemli vektörler olarak gözükmektedir.

Modern toplumlarda suç işleyen çocuklar yetişkinlere uygulanan yaptırımlardan farklı yaptırımlarla karşılaşır. Bu farklılığın temelinde sağlıklı yetişkinin işlediği suça karşı cezai sorumluluğunun olduğunun çocuklarda ise ceza sorumluluğunun zamanla gelişeceği görüşünün varlığıdır. Bu nosyon temellerini düşünme ve muhakemedeki olgunlaşmamışlıktan kaynaklanan yetersizliklerden alır. Bir başka deyişle bu olgunlaşmamışlık yetişkinlikteki akıl hastalığına benzer bir özür olarak kabul edilebilir. Eğer akıl hastalığı yetişkinler için suçlu davranışı diğerlerinden ayırt etme bakımından ciddi bir tahribata sebep oluyor ve yetişkin cezai bakımdan sorumsuz kabul ediliyor ise benzer biçimde “*çocuk olma durumunda*” suç bakımından tam bir sorumluluk olduğundan söz edilemez.

Yetişkin Ceza Hukuku suçlu insanı normatif Ceza Hukuku bakımından ele alır. Suç failinin Ceza Hukuku normlarını ihlal etmesi nedeniyle kendisine uygulanacak ceza yaptırımının türü ve miktarıyla ilgilenir (Sokulu Akıncı, 2007). Ancak çocuk adalet sisteminin konusu “*çocuk*” tür ve yaptırımı ceza değil çocukla ilgili alınacak tedbirler olmalıdır (Yenisey, 2003).

2.1.2. Tarihçe

Çocukluğun tarihsel gelişimine baktığımızda, Eski Yunan ve Roma Medeniyetlerinde çocuğun yaşayıp yaşamayacağına karar verme yetkisinin babaya ait olduğu görülmektedir. O dönemin düşünürleri Aristo ve Plato da, çocuğun bir eşya gibi babanın mülkiyetinde olmasını kabul etmişlerdir. Daha sonraki dönemlerde ise özellikle Hıristiyanlığın kabulüyle çocuk, tanrının ve devletin malı olarak kabul edilmeye başlanmış, özellikle savaşların yoğun olduğu bu dönemlerde çocukların asker olarak kullanıldığı görülmüştür. 16. yüzyıla kadar 6 yaş sınır kabul edilmiş; bu yaşın altındaki çocuklar, “*çocuk*” kategorisinde değerlendirilmiş, daha büyükler ise farklı kavramlarla nitelendirilmişlerdir. Çocukluğun ayrı bir dönem olarak kabul edildiği yıllar 1600-1700’lü yıllardır. Bu yıllardan itibaren artık çocuk yetişkinin minyatür bir kopyası olarak değil, erişkin konumunun dışında bir durumda değerlendirilmeye başlanmıştır (Kerem, 2004).

Sözü edilen çocukluk devresi toplumsal tarihte dramatik değişim gösteren bir devre olarak karşımıza çıkmaktadır. İbraniler Romalılar gibi eski medeniyetlerden 16. yy Avrupa’sına kadar neredeyse bir çocuk sınıfindan söz edilmemekteydi. Pek çok alanda anne baba çocuklarına istedikleri gibi davranma serbestliği taşıyordu. Ve de çocuklar küçük birer yetişkin gibi bütün yetişkin sorumlulukları yüklenmiş ancak yetişkin haklarından hiçbirini elde edememiş bir gruptu (Ratner, 1994).

Orta Çağ'ın sonuna kadar çocuk bir mal gibi görülmüştür. Anne-baba ile çocuk arasındaki duygusal bağlar yok denecek kadar azdır. Bu sebeple de çocuklardan yaşam beklentisi de oldukça azdır. Çocuklar başka insanların evlerine bazı becerileri edinmeleri için gönderilirdi. (Rojek ve Jensen, 1982) Evde veya arazide çalışmak çocukların temel görevlerindendir. (Empey, 1982) Ayrıca Orta Çağ boyunca çocuklar çok küçük yaşta cinsel aktiviteyle tanışmışlardır. Tüm bu ağır sorumluluklar ve duygusal bağdan yoksunluk "görevini" yerine getirmeyen çocuğu ağır fiziksel cezalandırmalarla karşı karşıya kalmasını da berabere getirmiştir. Bir başka deyişle yetişkin görevini yapmayan çocuğu çok ciddi bir şekilde döverek cezalandırmaktadır (Kratcoski ve Kratcoski, 1996).

13. yy'la Rönesans'tan itibaren çocuk olma haline görece ilgi duyulmaya başlanıyor. Bu ilginin sonuçlarını sanat ve resim edebiyat dallarında çocukların yetişkinden ayrı olarak daha realistlik bir biçimde ifade edilmeleriyle anlamaktayız. Aydınlanma hareketi ve eğitimin sistematik bir biçimde yaygınlaşmaya başlaması Protestan reform hareketi ile çocuklara süpervizyon ve dikkat ihtiyacı gösteren bir grup olarak yaklaşmaya başlanmıştır. Endüstri devrimiyle mesleki ihtisaslaşma daha fazla eğitime ihtiyaç göstermiştir. Böylelikle gençler daha çok zamanlarını okullarda geçirmekte ve de yetişkinle bir tutulmaktan uzak kalmışlardır. Şehirleşme ile beraber kırsaldan kente göç başlamış böylece eğitim her sınıftan çocukların sosyal, estetik ve moral gelişimleri bakımından daha eşitlikçi bir duruma kavuşmuşlardır (Kratcoski ve Kratcoski, 1996).

19. yy'ın başlarında ABD'de değişen yaşam standartları yeni ihtiyaçlar, koşullar ve problemleri doğurmuştur. Özellikle 1850 ile 1900 arasında kent nüfuslarındaki yüzde 700'lük artış çok büyük sorunlara neden olmuştur. Bu artış kentlerdeki güvenlik güçlerinin işlerini de oldukça zorlaştırmıştır. Günlük rutin iş yaşamında çalışması yasak olan çocukların kontrolü de zayıflamıştır. Kırsaldaki akranlarına oranla çalışma yasağıyla karşılaşan kent çocukları kontrolsüz, ahlaki bakımdan ihmal edilmiş olarak karşımıza çıkmıştır. Böyle bir toplumsal koşulda suça karışan çocuklar tutuklanmış, cezaevlerine konmuş ve de yetişkin suçlularla bir arada buldukları için hem cinsel bakımdan istismara uğramış hem de adeta suç alanında eğitimden geçmişlerdir (Kratcoski ve Kratcoski, 1996).

1824 yılında New York eyalet yasaları ocuk suçlarının suçluluğunun reformizasyonu için bir bütçe ayırmış ve bu evlerin inşa edilmesi için talimat vermiştir. Bu evlerin iki hedefi vardır. Birincisi yoksul, sapan davranış gösteren ve evsiz çocukların cezaevi tutukevinde yetişkin suçluların etkisinden korunması, ikincisiyse ev benzeri bir koruma ve disiplinle suça karışmalarının önlenmesidir. 1850 yılında tek başına New York'ta 27 kamu ve özel sektöre ait ocuk koruma kurumu mevcuttu (Rothman, 1971).

19. yy'ın sonlarına doğru ABD'deki filozoflar çocuklar için tasarlanmış ayrı mahkemelere kurulması fikrini gündeme getirmişlerdir (Young, 2001). ocuk Mahkemeleri ilk kez 19. yy'da endüstri devrimi sonrası ortaya çıkan yüksek sayıdaki yoksul ve evsiz

çocukların ve onların potansiyel olarak çocuk suçluluğunu artırma ihtimalinin üzerine gündeme gelmiştir (Kratcoski ve Kratcoski, 1996).

Medeniyetin gelişmesiyle deyim yerindeyse “*çocukluk*” keşfedilmiştir. Ardından hukuk sistemleri çocukları yetiştikten ayrı değerlendirmeye başlamıştır (Levine ve arkadaşları, 1987). Gelişen araştırmalar aslında çocukların bir gecede yetişkin olmadığını ortaya koymuştur. Örneğin ergenlik olarak tanımlanan çocukluktan yetişkinliğe geçiş dönemi oldukça uzun ve sancılı bir devredir. Tarihsel süreç içinde hukuk sistemleri de bu devrede çocukları ne yetişkin ne de çocuk olarak görmeye başlamışlardır (Ratner, 1994).

İlgilere’de 1989 Çocuk Yasası’na göre suç işleyen çocukların çoğunluğu aynı zamanda “*gereksinmesi olan*” yani “*korunması gereken*” çocuktur. Sosyal hizmet dairelerine de bu nedenden ötürü suç işleyen çocuklar için çok önemli sorumluluklar yüklemiştir (Uluğtekin, 1991).

ABD’de çocuk mahkemesinin ayrı bir sistem olarak yer alması çok yakın tarihlerde gerçekleşmiştir. İlk olarak Illinois eyaletinde 1899 yılında ilk çocuk mahkemesi kurulmuştur. Söz konusu mahkeme çocuk yargılamasının rehabilitatif bir ideale oturtmuş ve bu konuda başarılı olmayı hedeflemiştir (Margolis, 1988).

Bağımlı, ihmal edilmiş ve suç işlemiş çocukların korunması için yapılmış olan yasa 1 Temmuz 1899’da Illinois eyaletinde çıkarılmıştır. Bu yasaya göre nüfusu 500 000 ve üzeri olana her yerleşim

merkezinde yargıç çocuklarla ilgili suçları ayrı bir mekanda ve ayrı biçimde görecektir. Ancak Illinois eyaletinde sadece Chicago kentinde anılan tarihte 500 binden fazla nüfusa sahip olduğu için ilk çocuk mahkemesi burada kurulmuştur (Illinois Law,1899). 1899'dan 1960 yılına kadar çocuk mahkemeleri otorite ve güçlerini kullanmışlar ancak sanıkların haklarına çok fazla hassasiyet göstermemişlerdir. Genel olarak çocukla ilgili yasalarda çocuk sisteminin gençler için özellikle düşük ekonomik sınıftan gençler için son derece haksız uygulamalar söz konusudur.

Ayrıca mahkemenin sağaltıcı tedbirlerindeki sık değişiklikleri rutin uygulanan cezalardan daha kötü etkidedir. Aslında 1960'larda çocuk mahkemelerinin çocuk suçluluğuna karşı ırkçı kararlar almaları olağan dışı bir uygulama değildir. Bunun için 1960 ile 1970'li yıllar süresince, çocuk mahkemelerinin yöntemi ABD Anayasa Mahkemesi'nde sorgulanmıştır. Anayasa mahkemesinde alınan kararlar ihtiyaca yönelik tedavi, rehberlik veya rehabilitasyon süreçlerinin uygulanması ile toplumu korumaya yöneliktir.

Avrupa genelinde ise, 1980'lerin ortalarından başlamak üzere çocukların işlediği şiddet suçları giderek arttığı görülmüştür. Avrupa'da meydana gelen gelişmelere benzer biçimde ABD'de 1980'lerden itibaren çocuk suçluluğu oranı hızlı bir şekilde yükselmeye başlamıştır. ABD'de, özellikle 1985-1991 yılları arasında, 15-19 yaş arasındaki çocukların adam öldürme suçu işleyerek mahkum edilme sayılarında %154 oranında artış olduğu görülmüştür (Atasoy ve Ziyalar, 2002).

Küçük ve tolere edilebilir suçlara karışmış çocukların bu mahkemelerce yargılanması bir çeşit damgalanmayı da beraberinde getirmiştir. Öte yandan çocuk adalet sisteminin çocuk suçluluğu üzerinde caydırıcılığının olmadığı fikirleri ortaya atılmıştır. Son olarak da çocuk mahkemelerinin hayırsever ailelerden destek alma, çocukların rehabilitasyon ve tedavilerinin sağlanması gibi tüm basit ve ciddi konulardaki pozisyonunu koruyarak misyonunu sürdürmesinin önemi üzerinde durulmuştur (Kratcoski ve Kratcoski, 1996).

Çocukla ilgili yasal ve kuramsal düzenlemelerde bu anlayışın gelişiminde, BM Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilerek 2 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe konulan Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni takiben, Birleşmiş Milletler Çocuk Ceza Adalet Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kurallar (Beijing Kuralları), Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin BM Yönlendirici İlkeler (Riyad İlkeleri) ve Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin BM Kuralları (Havana Kuralları) gibi uluslararası belgelerin dikkate alınmaya başlanması etkin rol oynamıştır.

Toplumlar her dönemde sahip oldukları olanaklar ölçüsünde korunmaya muhtaç çocuklara barınma, beslenme ve eğitim olanakları sağlayarak onları geleceğe hazırlamaya çalışmışlardır. Sağlıklı barınma ve beslenme olanağından yoksun, eğitim ve öğretim olanaklarından yararlanamamış çocukların suça itildikleri ve/veya yöneldikleri görülmüştür. Osmanlı Devleti'nde de XIX. Yüzyıla kadar korunmaya muhtaç çocukların barınma, beslenme ve eğitim

gereksinimleri yüzyıllarca geriye gitmiş vakıf gibi klasik kurumlarla karşılanırken bu sorun özellikle Kırım Savaşı'yla merkez ve taşra yöneticilerinin gündeminde ön sıralara çıkmıştır (İnanç, 2003).

Osmanlı Devleti'nin yıkılışından önceki 75 yılda süregelen büyük savaşlar ve bunları izleyen iç göçler ile kimi zaman meydana gelen kuraklıklar, ülkenin sosyoekonomik düzenini alt üst ederek, ailelerin dağılmasına, büyük yoksulluk çekmelerine ve böylece, özellikle göç alan büyük kentlerde sayıları binleri bulan korunmaya muhtaç çocuğun ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Tanzimat Dönemi'ne kadar Osmanlı'da korunmaya muhtaç çocukların eğitimi amacıyla kurulmuş herhangi bir eğitim kurumu yoktu. Selçuklulardan beri korunmaya muhtaç çocukların barınma, beslenme ve eğitimlerini sağlamak amacıyla çalışan vakıflar vardı ancak bu konu önemli bir sorun oluşturmamaktaydı (İnanç, 2003).

Kırım Savaşı'nın ardından Karadeniz'in kuzeyindeki ve Kafkasya'daki Osmanlı Topraklarından İstanbul ve Balkanlar'a göç etmiş binlerce aile yerleştikleri topraklarda ciddi bir buhran içine düşmüşlerdi. Özellikle Balkanlardaki iç isyanlar ve baş gösteren kuraklık gibi doğal afetlerin de etkisiyle sosyoekonomik durum iyice kötüye gitmiş ve pek çok aile çocuklarına asgari düzeyde bir barınma, beslenme ve eğitim sağlamaktan yoksun hale gelmişti (Öztürk, 1995).

1860'lara gelindiğinde Osmanlı'da korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili sorunların ciddi boyutlara ulaştığı Tuna vilayetindeki Niş'ti. Sorunla Tuna'nın valisi Midhat Paşa yakından ilgilenmişti. Ona göre bu sorunun insani olduğu kadar sosyal boyutları da söz konusuydu. Çünkü her geçen gün sayıları biraz daha artan korunmaya muhtaç çocuklar, ergenlik çağına geldikten sonra barınma ve beslenme olanağından ve bunları sağlamak için gerekli mesleki bilgi ve beceriden yoksun olduklarından toplumun huzur ve güvenliğini tehdit eden suçlara yönelebilmekteydiler (Öztürk, 1995).

Bu durumun önüne geçilmesi için 1863'te Niş kentinde korunmaya muhtaç çocukların barınma ve beslenme gereksinimlerini karşılayacak ve kendilerini geleceğe hazırlayacak bir eğitim vermek üzere "*Islahhane*" adında bir okul açtı. Bunu Rusçuk, Köstence, Kastamonu, Bursa, İşkodra, Sofya, Edirne, İzmir, Halep, Bosna, Erzurum, Diyarbakır, Konya ve Selanik'te yeni ıslahanelerin açılması izledi. Tümü erkek çocuklara hizmet veren bu ıslahhanelerin yanında Midhat Paşa bir ilke daha öncülük ederek 1868'de Rusçuk'ta kız çocuklara mahsus bir ıslahhane açmıştır (Öztürk, 1995).

Islahhaneler din farkı göz edilmeksizin on üç yaşından büyük olmayan yetim ve öksüz çocuklarla anne ve babasından biri hayatta olduğu halde fakir olan çocuklar alınıyordu. Islahhaneler yetim, öksüz ve yoksul çocukların koruma altına alınmasının yanı sıra yasaların suç saydığı bir eylemde bulunarak mahkum olan çocukları da kabul ediyordu (Öztürk, 1995).

Islahhanelerde eğitim süresince çocuklar okuma yazma öğrenmek, hesap yapabilmek, ıslahhane tüzüğüne uymak ve eğitim aldıkları (terzilik, kunduracılık, dokumacılık, demircilik, matbaacılık ve çiftçilik gibi) sanat dalında başarılı olma mecburiyetindeydiler. Başarıyla mezun olan öğrencilere çalışma olanakları sunulmakta ve takipleri yapılmaktaydı. Böylece ıslahhanelere bir bakıma, ahi ve lonca teşkilatlarının önceki yüzyıllarda Osmanlı esnaf ve zanaatkarları üzerinde oynamış olduğu olumlu rol yüklenmek istenmişti. Islahhaneler aracılığıyla bir yandan yeterlilikli sanatkarlar yetiştirilerek ülkenin yetişmiş eleman ihtiyacının karşılanması hedeflenirken, diğer yandan da bu sanatkarların başarılı ve dürüst birer esnaf olmaları sağlanıyordu (Öztürk, 1999).

1968’de açılan ilk sanayi mektebi olan “*Islah-ı Sanayi Mektebi*” korunmaya muhtaç çocukların bakım, beslenme ve eğitimleri ile ilgili büyük rol üstlenmiştir ancak. İsminden de anlaşılacağı gibi okulun asıl misyonu nitelikli insan gücü yetiştirerek ülke sanayisinin gelişmesine öncülük etmektir (Öztürk, 1995).

Islah-ı Sanayi Mektebi, Dahili ve Harici olmak üzere iki ayrı şubeden oluşmaktaydı. Dahili şubesi on üç yaşının altında öksüz, yetim ve yoksul çocuklar yatılı olarak kalabilmekteydi. Harici şubesindeyse otuz yaşına girmemiş gündüz eğitim gören öğrencilerdi. On üç yaşından küçük olup irtikap ve cinayetle suçlanan, bir yıl ve daha fazla hapsi gereken çocuklar da hükümetin resmi emriyle okulun Dahili Şubesindeki Islah Dairesi’ne konulabilecekti. Islah-ı Sanayi Mektebi herhangi bir suç işlediği gerekçesiyle hapse mahkum edilen

çocukların eğitimini de hedefleyerek söz konusu okullara yüklenen sosyal hizmet görevini de üstlenecekti (Öztürk, 1995).

Sanayi mekteplerinin 1960'lı ve 1970'li yıllarda ülkedeki korunmaya muhtaç çok sayıda çocuğun ihtiyaçlarını karşılamaktan yoksundur. Çünkü okulların sağladığı eğitime muhtaç binlerce çocuk bulunuyordu. 1900'lü yıllara girildiğinde İstanbul'da dahi yetim, öksüz veya yoksul ailelere mensup, işsiz güçsüz dolaşan ve pek çoğu suça itilen çok sayıda çocuk vardı. Kamuoyunu rahatsız eden bu durum ıslahhaneler türünde yeni kurumların açılmasını da zorunlu kılıyordu. Böylece İstanbul'da Darülhayr-ı Ali adında bir okul açılarak okulda genel kültür kazandırılan çocuk ve ergenleri aynı zamanda birer meslek sahibi yaparak gelecekteki yaşamlarında kendi ayakları üzerinde durabilir hale getirmek hedeflenmişti. Okul başlangıç sınıfındaki öğrencilerini 7. senenin sonunda mezun edebilecek kadar uzun ömürlü olmadı ancak ara sınıflara alındıklarından mezun olabilmış bazı öğrenciler çeşitli kurum ve kuruluşlarda istihdam edilebildi (Öztürk, 1995).

1911-1918 yılları arasında birbirlerini izleyen Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı, cephelerde alınan askeri yenilginin sonunda imzalanan siyasi antlaşmalar dolayısıyla büyük toprak kayıplarının yanında ülkenin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını da tamamıyla altüst etmişti. Bu kaotik süreçte ülkenin karşı karşıya kalmış olduğu en önemli sorunlardan biri, sayıları görülmemiş ölçüde artan korunmaya muhtaç çocukların bakım ve eğitimlerinin karşılanması işiydi (Sofuoğlu, 2003). 1914 yılının sonlarında bu

çocukların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik darüleytamların açılmasına başlandı (Nuhoglu, 1993).

Birinci Dünya Savaşı boyunca da korunmaya muhtaç çocuklarının barınma ve eğitimi konusunda işin büyüğünü darüleytamlar üstlenmişti. Darüleytamların sayısını artırma yönünde ciddi bir çabaya girilmişse de savaşın uzamasının mali sıkıntıları artırması kaynak yaratma ve buna paralel olarak yiyecek ve eşya temininde zorluklar ortaya çıkmaya başlaması üzerine Maarif Nezareti bünyesinde kurulan Darüleytam Müdüriyeti Umumiyesi'ne bağlanıp kaynakları arttırılmaya çalışılmıştır (Özalp, 1982). Ancak savaşın sonlarına doğru yetim sayısı 100 000'i bulduğu halde darüleytamlarda barındırılabilen çocukların sayısı ancak 10 000 civarındaydı. Mondros Mütarekesi ile savaş yıllarında el konulan kurum ve kuruluşların eski sahiplerine iade edilmesiyle bu binalarda faaliyet gösteren darüleytamlardaki çocuklar yeni binalar yapılamadığından sokakta kalmışlardı (Sofuoğlu, 2003).

Birinci Dünya Savaşı'ndan itibaren savaşın ağır mali yükü, Balkanlar ve Rusya'dan gelen yüz binlerce göçmen ve itilaf güçlerinin işgali İstanbul'un sosyal ve ekonomik hayatını çökertmişti. Bu süreçte geleneksel toplumsal ahlak yerle bir olmuştu. Bundan da etkilenmeye en açık olan toplum kesimi de bu yıllarda başıboş, kimsesiz, açlık ve sefaletin pençesinde kıvranarak ölümü bekler durumda olan sokak çocuklarıydı. Bu çocuklar kolaylıkla toplumun hoş görmediği tutum ve davranışlar sergileyebiliyor, yasaların suç saydığı eylemlerde bulunabiliyorlardı. Hırsızlık, gasp ve adam yaralama sıklıkla görülen

eylemler arasındaydı. Nadiren cinayet olayları da yaşanmaktaydı (Sarıkaya, 2003).

Tüm nicel ve nitel yetersizliklere karşın tüm adı geçen kurumlar Türkiye’de korunmaya muhtaç çocukların korunma ve eğitimi ile mesleki ve teknik eğitimin doğuşu ve kurumsallaşması bakımından hayati birer rol oynamıştır (Öztürk, 2005).

2005 yılı itibariyle Türkiye nüfusu yaklaşık 72 milyondur. Popülasyonun yoğunluğunu genç nüfusun oluşturduğu görülmektedir. Son yirmi yıldır yaklaşık her 5 yılda bir ekonomik krizle karşılaşan Türkiye’de kırsaldan kente göç hızını kesmeden devam etmektedir (UNICEF). 1990’ların ortasında nüfusun yaklaşık %30’unun yoksulluk sınırı altında yaşadığı ve günümüzde bu oranın gayri resmi tahminlere göre %50'lere çıktığı bildirilmektedir. Nüfus ve ekonomi esasen paralel büyümüş gibi görülmekle birlikte bu ekonomik güçlenme popülasyona eşit biçimde yansıyamamaktadır (Değirmencioğlu ve Arkadaşları, 2008).

Sokakta çalıştırılmak ya da suç işletmek üzere büyük kentlere getirilen çocukların genellikle Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgeleri’nden alındıkları belirlenmiştir. Bu çocuklar arasından bir kısmının organize suç örgütleri tarafından kaçırılarak büyük kentlere getirildiği sabit olmakla birlikte önemli bir kısmının da ana babalarının rızası ile gönderildiği bilinmektedir (Değirmencioğlu ve Arkadaşları, 2008).

Sokaklarda başıboş halde dolaşan çocukların suç işleme davranışında bulunması önceleri kendi yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bireysel bir eylem niteliğindeki durum yavaş yavaş kurallardan grup halinde sapma eğilimine dönüşmektedir. Aile içi ilişkilerin manen ya da maddeten çözülmüş olması durumunda çocuğun çoğu zaman dış çevrede kendine destek olabilecek yapılarda yer almasını normal karşılamak gerekir. Birincil grup olan ailenin, diğer toplumsal gruplarla karşılaştırıldığında, üyelerine duygusal bir ortam sağlayabilme açısından rakipsiz olduğunu söyleyebiliriz. Eğer aile duygusal açıdan güvenli bir taban oluşturamıyorsa, çocuğun yaşamsal gereksinimlerinin karşılanması amacıyla bir başka grup içinde yer alması çıkarlarına uygun düşer. Bu da elbette ki yine kendisi gibi başıboş çocuklarla birlikte oluşturduğu ve yine birincil nitelikteki akranlar grubudur.

Aile grubundan farklı olarak bu arkadaşlık grubuna üyeliğin “kan bağı” ölçütüne dayanmaması çocuğa arkadaşlarını daha geniş bir çerçeveden, kendisinininkine benzer geçmişi, bakış açısı ve inançları bulunanlar arasından seçme olanağı verir. Böylesine yakın dostluk ilişkisi içinde olanlar, birbirlerinin dertlerinin ve kaygılarının ne olduğunu herkesten daha iyi anlayabilecekleri görüşündedirler (Rideway, 1983).

1990'ların sonundan itibaren çocuklar tarafından işlenmiş gasp, kapkaç ve hırsızlık olayları İstanbul ve Diyarbakır başta olmak üzere bütün büyük şehirlerde gözle görülür bir artış göstermektedir. Madde kullanımı ve bağımlılık durumu ile ilgili göstergeler de bu duruma

paralellik göstermektedir (Ögel ve Aksoy, 2007). Bu duruma bağlı olarak bazı medya organlarında çocukların organize suç örgütleri tarafından büyük kentlere hırsızlık yapma amacıyla getirildiğine ilişkin raporlar yayınlanmıştır.

Yukarıda tanımlanan suçlara karışmış pek çok çocuğun 11-12 ve daha yukarı yaşlarda olduğu ve de içinde bulunduğu sert koşullara direnç gösterecek fiziki güce sahip olduğu, bu çocukların buldukları çevrede aile üyelerinden hiç kimsenin olmadığı ve onları suç işlemeye zorlayan grup üyeleri dışında hiç kimseyle tanışmadığı görülmüştür (Değirmencioğlu ve Arkadaşları, 2008).

Sokak çocuklarından oluşan arkadaşlık gruplarının gelişmiş ülkelerdeki suçlu çocuk çetelerinden ayırmak gerekir. Bu gruplarda bir büyüğün koruyucu gözetimi altında değillerdir. Ancak diğer küçük gruplar gibi onların da üyelerine baskı yapan, onların davranışlarını biçimlendiren ve denetleyen normları vardır. Bu normlara uymayan üyeye yaptırım uygulanır. Örneğin türlü yollarla (dilencilik, hırsızlık v.b.) günlük toplanan paranın üyeler arasında ortak paylaşımını öngören kurula direnç gösteren çocuk grup normlarına ters düşmüş ve grubun beklentilerini karşılayamayan bu çocuğun grup üyeleri tarafından hemen dışlandığı görülmüştür (Küntay, 1993).

Hırsızlık yapan çocuklar ilk kez yakalanıp sorgulandıklarında davranışın yasadışı, antisosyal niteliğinin bilincinde olmadıkları, doğrudan doğruya sosyal gereksinmelerini karşılamak için çaldıkları anlaşılmaktadır. Bu bakımdan önemli olan zamanla aynı davranışın

yinelenip, kökleşerek daha ciddi boyutlara dönüşmesini önleyebilmektir (Küntay, 1993).

Yankesicilik yüksek ölçüde uzmanlık gerektiren bir suçtur. Davranışın teknik incelikleri çocuğa anne ve babası tarafından öğretilmektedir. Küçüğün yaşamı boyunca öğrendiği tek eğitim budur. Genellikle formal eğitim görmez. Çocuk yankesicilik davranışını “*işe çıkmak*” olarak niteleyerek bir tür çalışma olarak algıladığı görülmektedir. Yankesici küçük davranışının normal ve profesyonel geçim yolu olduğunu bilincine işleyen bir sosyokültürel ortamda yetişmektedir. Çocuk yankesiciliği normal karşılamakta ve davranışının toplum kurallarıyla çatıştığının bilincinde olamamaktadır. (Küntay, 1993). Çocukların mahkeme tutanakları incelendiğinde birlikte “*işe çıktıkları*” çocukların genellikle kan bağı olan ya da aynı mahalleli akran veya birbirlerine yakın yaşlarda çocuklar olduğu ve yaşça daha büyük olanların yanında “*işi*” öğrendikleri anlaşılmaktadır.

2.2. Türkiye’de Çocuk Adalet Sistemi

Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde çocukluk döneminin küçüğün savunmadan yoksun bulunması nedeniyle, özel yardımı gerektiren bir evre olduğu ilan edilmiştir. Sözleşme çocuğun esenlikli gelişmesini sağlayabilecek doğal çevresinin aile olduğuna değinerek, söz konusu temel grubun toplumdaki sorumluluğunu tam üstlenebilmesi için ona destek verilmesi ve korunması ihtiyacını yinelemektedir (Küntay, 1993).

Türkiye’de 1979 yılında Türkiye’de Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu Görev ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun çıkarılmasının ardından 1987 yılında Ankara’daki ilk çocuk mahkemesinin kurulmuştur. O güne kadar kanunla ihtilafa düşen çocuklar yetişkin mahkemelerinde yargılanmışlardır (Uluğtekin, 1994).

Çocuk mahkemeleri işlenen suç kadar çocuğun kişilik özelliklerini ve içinde bulunduğu koşulları da göz önünde bulundurarak karar veren mahkemelerdir. Genel mahkemelerde ise çocuk ve ailesini inceleme olanağı bulunmadığından yalnızca suç dikkate alınmaktadır. Bu da ÇHS’nin eşitlik ve çocuğun yüksek yararı ilkelerine aykırıdır (Akyüz, 2000).

Türkiye’de çocuk mahkemeleri ilk kurulduklarında sayıları İstanbul’da 2, İzmir, Ankara ve Trabzon illerinde 1’er tane olmak üzere toplam 5 taneydi. Çocuk mahkemesi bulunmayan illerde suça

itilen çocukların yargılanması ve korunmaya muhtaç çocuklara dair önlem uygulanması görevi genel mahkemelerindir. Genel mahkemeler, ÇMK'nun öngördüğü yargılama usullerini genellikle uygulayamamaktadırlar (Dinç, 1988). Günümüze gelindiğinde çocuk mahkemelerin sayıları artarak yaygınlık kazanmışlardır.

03.07.2005 tarih ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kabul edilene kadar çocuk mahkemeleri Çocuk Mahkemeleri Kanunu'nun belirttiği şekilde çalışmaktaydı. "*Çocuk Koruma Kanunu*"nun amacı, "*korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usûl ve esasları düzenlemektir.*" ÇKK'nda "*suça sürüklenen çocuk*" terimi ile çocuğun suça kendi dışındaki etkenlerle sürüklenmesine vurgu yapmak amaçlanmıştır.

ÇKK'nun "*Mahkemeler ve Cumhuriyet Savcılığı*" başlığı altında "*Mahkemelerin Kuruluş, Görev ve Yetkisi*" düzenlenmiştir. Mahkemelerin Kuruluşu ile ilgili Kanun'un 25. maddenin 1. fıkrasında tek hakimli "*Çocuk Mahkemeleri*" oluşturulmuştur. Bu mahkemelerin her il merkezinde kurulacağı belirtilmektedir. Bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun olumlu görüşü alınarak kurulabileceği de yer almaktadır. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde ise çocuk mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler numaralandırılır. Çocuk mahkemelerinde yapılan duruşmalarda Cumhuriyet savcısının bulunmayacağı da belirtilmektedir. Ancak mahkemelerin bulunduğu yerlerdeki

Cumhuriyet savcılarını, çocuk mahkemeleri kararlarına karşı kanun yoluna başvurabileceklerdir.

Maddenin 2. fıkrasında “*Çocuk Ağır Ceza Mahkemeleri'nin*” bir başkan ve yeteri kadar üyeden oluşacağı belirtilmektedir. Mahkemenin bir başkan ve iki üye ile toplanacağı vurgulanmıştır. Bu mahkemeler bölgelerin coğrafi durumları ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak belirlenen ilçelerde Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun olumlu görüşü alınarak kurulurlar. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde ise çocuk mahkemelerinin birden fazla dairesi oluşturulabilir. Bu daireler de numaralandırılır. Duruşmalara Cumhuriyet savcısının katılması gerekmektedir.

Mahkemelerin görevleri 26. maddede düzenlenmiştir. Maddede çocuk mahkemesinin, asliye ceza mahkemesi ile sulh ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından, suça sürüklenen çocuklar hakkında açılacak davalara bakacağı belirtilmektedir. Çocuk ağır ceza mahkemelerininse çocuklar tarafından işlenen ve ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlarla ilgili davalara bakacağı belirlenmiştir. Çocuk ağır ceza mahkemeleri ve çocuk hakiminin, bu kanunda ve diğer kanunlarda yer alan tedbirleri almakla görevli olduğu da maddede yer almaktadır.

Çocuk mahkemelerinde hakimin görevi, özellikle çok önem taşımaktadır. Hakimin görevini başarıyla yerine getirebilmesi için çocuk psikolojisi ve çocuk suçluluğu gibi alanlarda eğitim görmüş olmalıdır. Ayrıca hakim yalnızca delilleri toplamak, şahitlerin

bilgilerini dinlemek ve suç olayının kanunun hangi maddesine girdiğini araştırmakla yetinemez. Çocuk mahkemelerinde görev alan hakimin tüm çabası, suçun gerçek nedenlerini bulmaya, çocuk suçlunun hayatını öğrenmeye ve psikolojini anlamaya yöneliktir.

ÇKK'nunda "*Cumhuriyet Savcılığı ve Kolluk*" ile ilgili düzenlemeler de yapılmıştır. 29. maddede Cumhuriyet Savcılığı Çocuk Bürosu olarak Cumhuriyet başsavcılıklarında ayrı bir çocuk bürosu kurulacağı belirtilmektedir. Cumhuriyet savcıları da hakimler gibi iki yıllık bir eğitimden sonra yine aynı kurul tarafından sınıflandırılan çalışma bölgelerine kura ile atanırlar. İdari olarak hakimler gibi Adalet Bakanlığı'na bağlıdırlar. Ancak yürütmeden bağımsız olarak çalışmaları gerekmektedir.

Cumhuriyet savcılarının atamaları ve denetimleri Adalet Bakanlığı'na tarafından yapıldığı için de "*bağımsız ve tarafsız*" oldukları konuları da tartışılmaktadır. Ayrıca hakim ve savcıların aynı ortamlarda çalışması da eleştiriye açık bir durumdur.

Savcılıklarda oluşturulan bu ayrı "*Çocuk Büro*"sunun görevleri 30. maddede belirtilmiştir. Bu madde ile çocuk bürosun görevleri suçta sürüklen çocuklar hakkındaki soruşturma işlemleri yürütmek, çocuklar hakkında tedbir alınması gereken durumlarda, gecikmeksizin tedbir alınmasını sağlamak, korunma ihtiyacı olan, suç mağduru veya suçta sürüklenen çocuklardan yardıma, eğitime, işe, barınmaya ihtiyacı olan veya uyum güçlüğü çekenlere ihtiyaç duydukları destek hizmetleri sağlamak üzere ilgili kurum ve kuruluşları ve sivil toplum

kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmak, bu gibi durumları çocukları korumakla görevli kuruluşlara bildirmektir

Ayrıca gecikmesinde sakınca olan hallerde, bu görevlerin çocuk bürosunda görevli olmayan Cumhuriyet savcıları tarafından da yerine getirilebileceği de belirtilmiştir.

Çocuk mahkemesi hakimleri ve Cumhuriyet savcılarınca gerektiği takdirde çocuğun bireysel özellikleri ve sosyal çevresini gösteren inceleme talep edebilmektedirler. Bu bilirkişi incelemeleri sonucunda yazılan raporlar, çocukların mahkemedeki fişlerine eklenir. Hakim onları inceleyerek daha önce verdiği kararları değiştirebilir (Akyüz, 2000).

Uzmanların hazırladıkları bu sosyal inceleme raporlarının temel işlevlerinden biri de, suçun ortaya çıkışına dayalı olarak, çocuğun yeniden toplumsallaşma sürecinde ona ve ilgili toplumsal kurum ve kuruluşlara yol göstermesi ve çocuğun yeniden suç işlemesinin önüne geçecek çalışmaların düzenlenmesi olmalıdır (Uluğtekin, 2001).

5395 sayılı ÇKK'nun 3/1-a maddesi uyarınca "*daha erken yaşta ergin olsa bile, 18 yaşını doldurmamış kişi çocuktur*". Bu hüküm 5237 sayılı TCK'nun 6/1-c maddesi uyarınca "*18 yaşını doldurmamış kişi çocuktur*" hükmüyle birlikte değerlendirildiğinde; 18 yaşını doldurmamış her insan çocuk sayılmıştır. Kişi 18 yaşından önce ergin (reşit) olsa da çocuk sayılmaya devam edecektir. Bu anlamda; 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 11. maddesinde erginlik (reşitlik)

yaşı 18 olarak kabul edilmiş, 12. maddesinde 15 yaşını doldurmuş kişinin anne ve babasının rızası ile ve mahkemenin onayı ile ergin kılınabileceği kabul edilmiş, yine 16 yaşını doldurmuş kişinin hakim kararı ile, 17 yaşını doldurmuş kişinin ise anne ve babasının rızası ile evlenebileceği kabul edilerek evlenmenin kişiyi ergin kılacağı belirlenmiş ise de, bu durumlarda dahi ergin kılınan kişinin çocuk olma hali devam edecektir. 16 yaşında evlenmiş ve bu nedenle ergin sayılmış kişi ile 15 yaşında yargısal karar ile ergin kılınmış kişi TCK ve ÇKK bakımından çocuk olmaya devam edecektir.

Daha erken yaşta ergin (reşit) olsalar bile (evlenmeyle veya yargısal erginlik kararı ile) 18 yaşını doldurmamış her kişi çocuktur. Bu nedenle evli ve hatta kendisinin de bir çocuğu olan bir kişi fiili işlediği tarihte 18 yaşından küçük ise ceza hukuku bakımından çocuktur ve çocuklara özgü yasa kurallarına tabi olacaktır. ,

5237 sayılı TCK çocukları üç ayrı yaş grubunda ele almıştır. Tüm düzenlemelerde failin doldurduğu yaş esas alınmıştır. Bir kişinin bir yaşında kabul edilmesi için doğumundan itibaren bir yıllık sürenin (365 veya 366 gün) geçmesi gerekli olduğundan bir kişinin 12 yaşında kabul edilebilmesi için de doğumundan itibaren 12 yılın resmi takvime göre geçmiş olması gereklidir.

5237 sayılı TCK'nun 31/1 maddesi uyarınca fiili işlediği tarihte 12 yaşını doldurmamış çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Kanun koyucu 12 yaşını doldurmamış çocukların işledikleri fiil ne olursa olsun, ne şekilde işlemiş olurlarsa olsunlar bu yaş grubundaki

çocukların ceza sorumluluğunun olmadığını kabul etmiştir. Bu nedenle, bu yaş grubundaki bir çocuğun ceza sorumluluğunun var olup olmadığı noktasında bir araştırma yapılamaz. Kanun bu konuda aksi ileri sürülemeyen kesin bir karine kabul etmiştir.

Bu yaş grubundaki çocuklar için çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanacaktır. Bu tedbirlerin ne olduğu 5237 sayılı TCK'nda belirtilmeyip, bu konunun kanunla düzenleneceği 5237 sayılı TCK'nun 56/1 maddesinde hükme bağlanmış, bu hüküm uyarınca düzenlenen 5395 sayılı ÇKK 11. maddesi, bu Kanunun 5. maddesinde çocuklar için düzenlenen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının suç işleyen ancak ceza sorumluluğu olmadığı için haklarında ceza tayin edilemeyen çocuklar için güvenlik tedbiri olarak uygulanacağını hükme bağlamıştır. Buna göre suç işleyen ancak ceza sorumluluğu bulunmadığı için hakkında ceza verilemeyen bir çocuk ile korunması gereken çocuk hakkında aynı koruyucu ve destekleyici tedbirlerin suç işleyen çocuk için yaptırım niteliğinde (güvenlik tedbiri), korunması gereken çocuk için ise koruma kararı olarak uygulanabileceği kabul edilmiştir. Ancak unutulmamalıdır ki, bir çocuk suç işlemesine ve ceza sorumluluğunun bulunmasına nedeniyle hakkında ceza tayin edilmesine rağmen aynı zamanda içinde bulunduğu koşullar nedeniyle korunması gereken çocuk durumunda bulunabilir. Böyle bir durumda çocuk hakkında ceza yaptırımının yanı sıra korunma ihtiyacı tespit edildiğinden ÇKK'nun 5. maddesinde öngörülen korucuyu ve destekleyici tedbirlere hükmedilebilir.

5237 sayılı TCK'nun 31/2 maddesi uyarınca fiili işlediği sırada 12 yaşını doldurmuş ve fakat 15 yaşını doldurmamış çocukların ceza sorumluluğunun var olup olmadığının tespiti gereklidir. Bu tespit sonucunda fail çocuğun ceza sorumluluğunun olmadığı sonucuna varıldığında tıpkı 12 yaşından küçük çocuklarda olduğu gibi fail hakkında yaş küçüklüğüne bağlı olarak kusurunun bulunmaması nedeniyle ceza tayinine yer olmadığına, ceza sorumluluğunun bulunduğu sonucuna varıldığında ise yaşı nedeniyle bu sorumluluğunun yetişkinlerden ve 15-18 yaş grubu çocuklardan daha az olacağı Kanun tarafından kabul edildiğinden daha az cezaya hükmedilecektir.

5237 sayılı TCK'nun 31/3 maddesi uyarınca fiili işlediği sırada 15 yaşını doldurmuş ve fakat 18 yaşını doldurmamış çocukların ceza sorumluluğu var kabul edilmiş ancak çocuğun var kabul edilen bu sorumluluğunun bir yetişkinden daha az olacağı değerlendirilerek bu yaştaki fail çocuğa yetişkinlerden daha az ceza verilmesi benimsenmiştir.

Bu düzenlemeye göre fiili işlediği sırada 15 yaşını doldurmuş ve fakat 18 yaşını doldurmamış çocukların ceza sorumluluğunun var olup olmadığı noktasında bir araştırma yapılamayacaktır. Kanunun kabul ettiği aksi ispatlanamayan karine nedeniyle bu yaş grubundaki çocukların ceza sorumluluğunun yaş küçüklüğü nedeniyle olmadığı ileri sürülemeyecektir.

15 yaşını doldurmuş ve fakat 18 yaşını doldurmamış çocuğun akıl hastası olduğunun ileri sürülmesi veya bu yönde bir tereddüt oluşması durumunda akıl hastalarına yönelik inceleme yapılmalıdır. Çocukta bir akıl hastalığının varlığının tespiti halinde 5237 sayılı TCK'nun 32. maddesi bu yaş grubundaki çocuk hakkında uygulanmalıdır. Akıl hastalığına ilişkin yasal düzenlemeler çalışmamızın konusunu oluşturmadığından bu konuya değinilmemiştir.

Yukarıdaki bilgile ışığında anılan yaş gruplarında (12-18), 1991 ile 2005 yılları arasında suç türüne göre ceza infaz kurumuna ve eğitimevine giren çocukların karıştıkları suçlar tablodaki gibidir.

	Mala Karşı İşlenen Suçlar (Hırsızlık ve Gasp)		Şahsa Karşı İşlenen Suçlar (Adam Öldürme, Yaralama, Cinsel Saldırı, Diğer)		TOPLAM	
	n	%	n	%	n	%
1991	184	44,8	226	55,2	410	100
1995	258	38,4	413	61,6	671	100
2000	247	58,1	178	41,9	425	100
2005	34	16,8	168	83,2	202	100

(DİK Adalet İstatistiklerin 1991-2005)

İstatistiki verileri incelediğimizde ceza infaz kurumuna (cezaevi) ve eğitimevine (ıslahevi) giren çocukların sayısının günümüze yaklaştıkça giderek azaldığını görmekteyiz. 2005 yılında ÇKK'nun uygulamaya girmesiyle özellikle mala karşı işlenen suçlar sebebiyle çocukların cezaevine veya ıslahevine girmelerinin büyük ölçüde azaldığı görülmektedir. Bu da çocuğu işlediği suçtan ötürü cezalandırmak yerine onun ıslahına gidilecek yolları seçildiğini göstermekte, çocuğun bakım ve gözetimini sağlama amacıyla kurulmuş çocuk bakım ve yetiştirme yurtlarına veya benzeri resmi yahut özel kurumlara yerleştirilmesi daha yaygın uygulanan bir durum haline geldiğini düşündürmektedir.

Kanun koyucu çocukların uzun süre cezaevlerinde kalmalarını önleyerek çocuklara ceza uygulamanın amacının onları yeniden topluma kazandırmak olduğunu dikkate almıştır. Böylelikle çocukların toplumla bütünleşmelerine zarar verecek ve onların damgalanmalarına neden olacak ikincil cezaları önlenmiş olmuştur. Ancak çocuklara verilen cezalar özde yetişkinlere verilenler ile aynıdır. Bu cezalar ıslahevlerinde (eğitimevleri) uygulanıyor olsa da çocuğun eğitimi ve sosyal yaşama alıştırılması amacı 10 veya 15 yıl süreli cezalarla gerçekleştirilemez.

BM Havana Kuralları'na göre *“küçükler için adalet sistemi, küçüklerin haklarının ve güvenliğinin lehinde davranır ve onların fiziksel ve ruhsal sağlıklarına destek olur. Bir küçüğün hapsedilmesi, başvurulacak en son tedbirdir. Bir küçüğün özgürlüğünden yoksun bırakılması başvurulabilecek en son tedbirdir; bu tedbir istisnai*

hallerde ve zorunlu asgari bir süre için kullanılabilir. Özgürlükten yoksun bırakma süresinin uzunluğuna yetkili yargısal makamlar tarafından karar verilir. Bu karar, küçüğün daha erken salıverilmesi ihtimalini ortadan kaldırmaz.” Bu nedenle cezanın süresi ve uygulanması konusunda hakime takdir yetkisi verilmesi uygulanacak cezanın amacına daha uygun olabilir (Akyüz, 2000).

Suçta sürüklenen çocuklar cezalarını, çocuk ceza ve ıslahevlerinde yer bulunmadığı takdirde yetişkinlere ait cezaevlerinin özel bölümlerinde çekerler. Bu uygulama çocukların yetişkin suçlularla ilişki kurmasına neden olabilmektedir. Suçta itilen çocukların cezaevlerine yerleştirilmesinin bir başka sakıncası da, cezaevlerinde çocuklar için ayrı bir sağaltım programı olmayışı nedeniyle çocukların yetişkinlerle aynı muameleye tabi tutulmalarıdır. Tüm tutuklu ve hükümlüler yaş ve eğitim düzeylerine bakılmaksızın aynı dersleri almaktadırlar. Böylelikle cezaevlerinde çocukların toplumsallaşmaları amacına yönelik sistemli bir “*rehabilitasyon*” programından söz etmek mümkün olmamaktadır (Uluğtekin, 1991).

Kanunla ihtilafa düşmüş çocuğun ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran ve uluslararası sözleşmelerin amir hükümlerine uygun olarak hazırlanan ÇKK'nun 5. maddesi koruyucu ve destekleyici tedbirleri kapsamaktadır. Koruyucu ve destekleyici tedbirler, çocuğun öncelikle kendi aile ortamında korunmasını sağlamaya yönelik danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık ve barınma konularında alınacak tedbirlerdir. Bunlardan;

Danışmanlık tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimselere çocuk yetiştirme konusunda; çocuklara da eğitim ve gelişimleri ile ilgili sorunlarının çözümünde yol göstermeye,

Eğitim tedbiri, çocuğun bir eğitim kurumuna gündüzlü veya yatılı olarak devamına; iş ve meslek edinmesi amacıyla bir meslek veya sanat edinme kursuna gitmesine veya meslek sahibi bir ustanın yanına yahut kamuya ya da özel sektöre ait işyerlerine yerleştirilmesine,

Bakım tedbiri, çocuğun bakımından sorumlu olan kimsenin herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi hâlinde, çocuğun resmî veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılması veya bu kurumlara yerleştirilmesine,

Sağlık tedbiri, çocuğun fiziksel ve ruhsal sağlığının korunması ve tedavisi için gerekli geçici veya sürekli tıbbî bakım ve rehabilitasyonuna, bağımlılık yapan Maddeleri kullananların tedavilerinin yapılmasına,

Barınma tedbiri, barınma yeri olmayan çocuklu kimselere veya hayatı tehlikede olan hamile kadınlara uygun barınma yeri sağlamaya, yönelik tedbirdir. Hakkında, birinci fıkranın barınma tedbiri uygulanan kimselerin, talepleri hâlinde kimlikleri ve adresleri gizli tutulur.

ÇKK ile korunmaya muhtaç ve suça sürüklenen çocuk için yetişkinlerden ayrı bir çocuk adalet sistemi içerisinde ihtiyaçları olan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile bakım ve rehabilitasyonları sağlamaya yönelik düzenlemeler de yapılmıştır. Çocuğun bakım ve barınma ihtiyacını karşılama görevi de Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na verilmiştir.

2.3. SHÇEK - Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezlerinin Yapısı ve İşleyişi

ÇKK'nun Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na yüklediği yükümlülükleri yerine getirmek üzere, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nda yapılan 01.02.2007 tarih ve 5579 sayılı kanun değişikliği ile 2828 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (f) bendine 11'nci alt bendinden sonra gelmek üzere diğer değişiklikler ile birlikte çocukların rehabilitasyonuna yönelik açılacak kuruluşların tanımlandığı alt bentler eklenmiştir.

2828 sayılı SHÇEK Kanunu'ndaki değişikliğe göre *“Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri, suça yöneldikleri tespit edilen çocukların davranış bozukluklarını gidermek amacıyla rehabilitasyon süreci tamamlanıncaya kadar geçici süre bakım ve korunmalarının sağlandığı bu süre içerisinde aile, yakın çevre ve toplum ile ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü, 7-18 yaş kız ve erkek çocuklara yönelik ayrı ayrı yapılandırılan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır”* tanımı eklenmiştir.

06/08/2007 tarih ve 64 No'lu Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri ile Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri Yönergesi'nin üçüncü bölümünde merkezlerdeki kurul ve komisyonların işleyişleri tanımlanmaktadır;

Koordinasyon ve değerlendirme kurulu; müdür, sosyal çalışmacı, psikolog, ocuk gelişimci, ğretmen, doktor, ocuk ve ergen psikiyatristi veya psikiyatrist, hemşire, geçici görevli olarak görevlendirilen meslek elemanları ve ocuk temsilcisinden oluşur.

Koordinasyon ve değerlendirme kurulu toplantısına ocuk temsilcisi çocuklara ilişkin görüşülen konular süresince katılır. Müdür kurulun başkanıdır, bulunmadığı zamanlarda vekili kurula başkanlık eder.

Meslekler arası koordinasyon ve ekip çalışmasını sağlayan koordinasyon ve değerlendirme kurulu her ay toplanır. Müdür gerekli hallerde kurulu olağanüstü toplantıya çağırır. Kurulun toplantı raporları, her türlü denetimlerde gösterilmek üzere merkez idaresi tarafından saklanır. Koordinasyon ve değerlendirme kurulunun görevleri:

1. Merkezlerde hizmet alan çocukların ihtiyaçlarını belirleyerek, gerekli sağaltım ve rehabilitasyon hizmetlerinden faydalandırılmaları, bu süre içinde Türk rf, adet, inanç ve milli ahlakına sahip kendisine güvenen, insan sevgi ve saygısıyla dolu, Atatürkçü düşünce, Atatürk İlke ve İnkılapları doğrultusunda topluma yararlı kişiler olarak yetiştirilmesi amacıyla, merkezlerin yıllık çalışma programını hazırlayarak, merkez müdürlüklerine vermek ve altı ayda bir uygulamadan alınan sonuçları değerlendirerek, sorunlar ve çözüm yollarına ilişkin öneriler geliştirmek, konuya ilişkin raporu ile / il müdürlüğüne gönderilmek üzere müdüre vermek,

2. Çocukların öğrenim başarısı, yetenek, ilgi ve istekleri doğrultusunda devam edecekleri üst öğrenim kurumları ve kursların belirlenmesi hususunda değerlendirmeler yapmak,

3. Çocukların kamu ve özel işyerlerinde hangi iş ve mesleklerde eğitim alabilecekleri konusunda yaş, yetenek, ilgi ve istekleri ile eğitim alabilecekleri iş ve mesleğin durumunu da göz önünde bulundurarak değerlendirmeler yapmak,

4. Her ay yapılan toplantılarda, bu dönem içerisindeki etkinlikleri gözden geçirmek, çocukların merkezler, okul ve iş yaşamındaki gereksinim ve sorunlarını tartışmak, konuya ilişkin önerileri incelemek ve karara bağlamak,

5. Çocuk temsilcisinin seçimi ile çocukların hizmete ve yönetime katılımını sağlamak,

6. Merkezlerde verilen hizmetlere toplumsal sorumluluk çerçevesinde, halkın gönüllü katkı ve katılımını sağlayıcı etkinlikleri organize etmek, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kişi ve kuruluşlar arasında işbirliğini sağlamak,

7. Çocukların aileleri ile sağlıklı ilişkiler kurmaları, geliştirmeleri ve toplum içinde desteklenmeleri amacıyla çalışmalarda bulunmak,

8. Merkezlerden ayrılan çocuğun, toplumda izlenmesi ve desteklenmesi konusunda gerekli çalışmaları yürütmek,

9. Merkezlerde ek ders karşılığında çalışma talebinde bulunan kişilerin başvurularını incelemek, gerekli onaylar alındıktan sonra çalışmalarını izlemek ve değerlendirmek,

10. Merkezlerde hizmetin verimliliğini arttırmak ve personelin çocukların özelliklerine uygun davranış geliştirmelerini sağlamak amacıyla, çeşitli konularda hizmet içi eğitim programları ve seminerleri hazırlamak ve uygulamak, ayrıca Genel Müdürlükçe gönderilen eğitim programını uygulamak,

11. Çocukların psiko-sosyal yönden gelişimlerinin sağlanması amacıyla sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler düzenlemek, bunun için toplum kaynaklarının kullanımı yönünde çalışmalar yapmak,

12. Merkezlerdeki çocuk ve gençlerin; iş ve okul programlarına ilişkin düzenlenmeleri değerlendirmektir.

Koordinasyon kurullarında alınan kararların uygulanması amacı ile işbölümüne ilişkin görevlendirme merkez müdürleri tarafından yapılır.

Vak'a tartışma ve değerlendirme toplantısı:

1. Müdür veya vekili başkanlığında sosyal servis elemanları, danışman, eğitsel görevli, gerekli görüldüğünde yarı zamanlı görev yapan meslek elemanlarının katılımıyla yapılır. Gerektiğinde görevli diğer personel davet edilerek dinlenebilir.

2. Her çocuğa ilişkin Vak'a sunuş raporu, vak'a süreç raporu ve vak'a kapatma raporu danışmanınca hazırlanır.

3. Bu toplantılar haftada bir kez düzenlenir ve her toplantıda merkezden hizmet almakta olan her çocuk ele alınarak çocuğa ilişkin yapılan çalışmalar çocuğun uygulanan programlardan

yararlanma düzeyi gibi rehabilitasyon sürecinin işleyişine dair değerlendirmeler yapılır.

4. Danışman çocukla ve ilgili diğer kişilerle yaptıkları görüşmeleri içeren raporların sunumunu yapar. Üyelerin tümü vak'a hakkındaki mesleki görüş ve önerilerini ifade ederler, çözüme ilişkin kararlar alınır, bu doğrultuda iş bölümü yapılır.

5. Sorunlar ve çözüm önerileri değerlendirilir. Fiziksel ve psiko-sosyal sorunları nedeniyle uyum sorunu devam eden ve yaşatan çocuklar çok yönlü ele alınarak, uygun çözüm yolları aranır.

6. Sorunların çözümüne yönelik olarak, çocuğun suça sürüklenmesinde veya suç mağduru olmasında etkili oldukları belirlenen aile fertleri veya diğer kişiler dışında, çocuğun aile üyeleri ve yakın akrabalarının da katılımları sağlanarak mesleki çalışmalar yapılır. Kendisi hakkında alınan kararlara ilişkin çocuk bilgilendirilir ve katılımı sağlanılmaya çalışılır. Yapılan toplantılarla uygulama sonuçları değerlendirilir, çalışmalar raporlaştırılır. Haftalık çalışmalar vaka takip formuna işlenir. Aylık çalışmalar raporlaştırılır.

7. Vak'alara ilişkin tüm rapor ve belgeler sosyal serviste çocuğun dosyasında saklanır.

8. Bu toplantılarda rehabilitasyon sürecinin devamı veya sonlandırılması, çocuğun aile veya yakınlarına dönüşü veya farklı sosyal hizmet modellerine yönlendirilmesi değerlendirilir. Sosyal servise önerilir.

9. Her çocuk için belirlenecek danışman haftalık ve aylık gözlem ve değerlendirme raporları hazırlayarak Vak'a tartışma ve değerlendirme toplantısında aktarır.

10. Üniversite veya hastanelerde görevli çocuk ve ergen psikiyatristi veya psikiyatrist ya da diğer görevlilerin, hastane veya merkezde yapmış oldukları çalışmalar ile vakaya ve tedavi sürecine ilişkin değerlendirmeleri Vaka Tartışma ve Değerlendirme Toplantılarında göz önünde bulundurularak rehabilitasyon süreci yürütülür.

Çocuk Kurulu:

1. Merkezlerde kalan çocuklardan oluşur. Çocukların yönetime katılmaları, demokratik ortamda kendilerini ifade edebilmeleri, sorumluluk alma ve verilen görevi yerine getirebilmeleri, sosyal çevrenin gerektirdiği norm ve kurallara uygun faaliyetler oluşturup uygulayabilmeleri amacıyla oluşturulur.

2. Çocuk Temsilcisi çocuk kurulu tarafından seçilir. Görevlendirilecek danışman sorumluluğunda çocuk temsilcisi başkanlığında, kayıtlı çocuklardan oluşan çocuk kurulu ayda bir kez toplanır.

3. Çocuklar sorunlarını bu kurulda tartışır ve çözüme yönelik çocukları bağlayan kararlar alınır. Çocukların önerilerine ilişkin görüşler çocuk temsilcisi tarafından idareye iletilir.

4. Çocuk kurulunda çocukların hizmete katılmaları ve görev paylaşımları gerçekleştirilir.

5. Çocukların yönetime katılması ve çocuk kurulunun çalışması çıkartılacak genelge ile düzenlenir.

Ödül ve Disiplin Kurulu:

1. Merkezde bulunan çocukların, merkez kurallarına uygun davranması, merkezde ve merkez dışında olumlu sosyal ilişkiler içinde olmaları, okul başarılarının artırılması, sosyal kültürel ve sportif etkinliklere katılımlarının desteklenmesi ve güçlendirilmesi, çocukların kendini kötü ve başarısız hissetmeden hatalı davranışından ders almaları, olumsuz davranışları tekrarlamamaları, yönetime katılmaları, olumlu oto kontrol geliştirmeleri, olumlu tutum ve davranışların çocuklar tarafından içselleştirilmesi amacıyla merkezlerde bir ödül ve disiplin kurulu oluşturulur.

2. Kurul, müdürün başkanlığında, çocuk temsilcisi, sosyal servis ve eğitsel görevliden olmak üzere toplam beş asil ve iki yedek üyeden yılda bir kez oluşturulur. Kurul oy çokluğu ile karar alır.

3. Kurul üyeleri gerekçeli önerilerini toplantından bir hafta önce müdüre verebilirler. Öneriler hakkında müdür ve sosyal servis elamanlarının yaptığı değerlendirme sonucu toplantı gündemi belirlenir. Kurul her ayın son haftası, Müdürün uygun göreceği günde toplanır. Alınan kararlar rapor haline getirilir ve bir örneği çocuğun dosyasına konulması suretiyle sosyal serviste saklanır. Kurulun sekreteryası görevlendirilen kurul üyelerinden biri tarafından yerine getirilir.

Ödül ve Kısıtlamalar:

1. Merkezde olumlu tutum ve davranışlarıyla örnek olan çocuklar ile davranışlarında olumlu gelişme gözlenen, katıldığı eğitim

programını başarıyla tamamlayan, sosyal kültürel ve sportif faaliyetlerde başarı gösteren çocukların teşvik amacı ile ödüllendirilmeleri sağlanır.

2. Olumlu tutum ve davranışları ile örnek olan, okul başarısı yüksek çocuklara kamp, gezi ve sosyal etkinliklerde öncelik verilir.

3. Merkez kurallarına aykırı davranan çocuklar hakkında, aykırılığın ağırlığıyla orantılı olarak, tahakkuk ettirilen harçlığının bir bölümünün kesilmesi, izin ve etkinliklere katılımının sınırlanması ile sair kısıtlamalar uygulanır. Merkez kuralları ve bunlara aykırı davranılması durumunda uygulanacak kısıtlamalar bir genelge ile belirlenir.

4. Konusu suç teşkil eden fiilleri işleyen çocuklar hakkında ilgili makamlara suç duyurusunda bulunulur.

5. Ödül ve kısıtlamalara ilişkin çocuğun görüşü alınır. Ödül ve kısıtlamalar, kurul tarafından çocuğa bildirilir. Ödüllendirmeler merkezdeki diğer çocukların da bulunduğu ortamda çocuğu onurlandıracak şekilde açıklanır.

Yönergenin dördüncü bölümünde sosyal servis ve görevleri tanımlanmaktadır. Merkezlerde mesleki çalışmaları koordineli bir şekilde yürütmek üzere sosyal çalışmacı, çocuk gelişimcisi, psikologlardan oluşan sosyal servis kurulur. Servis, çalışmalarını müdür yönetiminde yürütür.

Sosyal Servisin Görevleri:

1. Çocuğun merkeze kabulü ve uyumu ile ilgili mesleki çalışmaları yapmak,
2. Çocuğa ilişkin sosyal inceleme raporları, vak'a tartışma ve değerlendirme toplantı raporları, izleme, süreç raporları, çocukla ilgili yapılan tüm mesleki çalışmaları ve yazışmaları içeren kişisel dosyaları ile bilişim sisteminde yer alan tüm kayıtların gizlilik ilkesine uygun olarak hazırlanması ve saklanmasını sağlamak,
3. Sosyal serviste, mesleki çalışmalar, raporlar ve tutanakların kaydedildiği mesleki raporlar kayıt defterini tutmak,
4. Çocukların ve ailelerin sosyal incelemelerini program dâhilinde planlayarak gerçekleştirmek ve sosyal inceleme raporlarını hazırlayarak, çocukların, ana ve babasına veya yakınlarından kimlere ne kadar süre ile izinli verilebileceğini belirlemek, koruyucu ve destekleyici tedbir kararı koşullarının devam edip etmediğini değerlendirmek, çocuk ve ailesi arasında sağlıklı ve sürekli ilişki kurulmasını sağlamak, ailenin desteklenmesi ve güçlendirilmesi amacıyla gerekli mesleki çalışmaları yapmak,
5. ÇKK ve bu kanunun uygulanmasına ilişkin iş ve işlemleri yürürlükteki mevzuat çerçevesinde gerçekleştirmek,
6. Temel esasları Genel Müdürlükçe belirlenen, çocukların psiko-sosyal gelişimlerine katkıda bulunacak programları, merkez ve çevre koşullarını dikkate alarak hazırlamak, uygulamak ve değerlendirmek,

7. Ziyaretçisi gelmeyen ve izinli gitmeyen çocukların varsa ailesi, yoksa akrabaları ile ilişkiye geçilerek olumlu sosyal ilişkiler kurmalarını sağlamak,

8. Çocukların hukuki sorunlarının çözümlenmesine yardımcı olmak amacıyla Barolarla iletişim kurmak,

9. Kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kişi ve kuruluşlar arasında işbirliğinin sağlanmasında rehberlik yapmak,

10. Çeşitli nedenlerle merkezden ayrılacak çocuğu, yeni yaşantısına hazırlamak, yeni yaşantısının desteklenmesinde görev almak,

11. Merkezin amacına uygun inceleme ve araştırmalar yapmak,

12. “Danışmanlık” görevini yerine getirmek,

13. TCK’na göre suç sayılan fiilleri işleyen veya bu tür fiillerle karşı karşıya kalan çocukların durumlarını, adli makamlara intikal ettirilerek çocuğu savunmakla görevli birime veya avukata ve Genel Müdürlüğe bildirmek üzere gerekli çalışmaları başlatmak,

14. Merkezde çocuklarla doğrudan ilgili olan personele rehberlik yapmaktır.

2.4. Kemberburgaz - Ağağlı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi

Kemberburgaz-Ađađlı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi; kanunla ihtilafa dűřen 7–18 yař arası kız ve erkek çocukların rehabilitasyonunu sađlamak amacıyla 05.01.2007 tarihinde çocuk kabulüne bařlamıř ve 09.02.2007 tarihinde resmi olarak ađılmıřtır. Eyűp ilçesine bađlı Kemberburgaz beldesi Ađađlı Kűyűnde műlkiyeti SHÇEK Genel Műdűrlűđű'ne ait 19.600 m² alan űzerinde 3 blok, 1 sosyal tesis ve 1 ilköđretim okulundan oluřan tek katlı 70 kapasite olarak ađılan Kuruluřumuz İl Őzel İdaresi kaynakları kullanılarak yaptırılmıřtır. 31 Aralık 2008 itibariyle 252 çocuđun dosya kabulű yapılmıřtır. Fiilen kuruluřa kabulű yapılan çocuk sayısı 171'dir.

Kuruluř, çocukların kaldıđı yatakhane ve yařam alanlarından oluřan 3 blok ve 1 sosyal tesis olmak űzere 4 bloktan oluřmaktadır. Çocukların kaldıđı her blokta 8 oda bulunmaktadır. Bu odaların her biri 3 kiřilik olup, bűtűn odalarda çocuklara ait 1 banyo ve tuvalet bulunmaktadır. A Blokta erkek çocukları kalmakta, B ve C blokta ise kız çocukları yař gruplarına gűre kalmaktadırlar. Her blokta bir Őfke kontrol odası ile műdűr ve műdűr yardımcılara ait birer oda bulunmaktadır. İdari bűro B Blokta bulunmaktadır. Sosyal tesiste ise revir, santral, resim atűlyesi, műzik odası ve spor odası bulunmaktadır.

Kuruluş, Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri ile Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri Yönergesi kapsamında faaliyetlerini yürütmektedir. Kabulü yapılan çocukların tamamına yakını korunma kararı olarak kabul edilmekte, korunma kararı olmadan kuruluşa getirilen çocuklar için ise 5395 sayılı ÇKK'na göre çocuk mahkemesi hakimleri tarafından acil korunma kararı verilmektedir. Alınan acil korunma kararı en fazla otuz gün ile sınırlıdır. Bu otuz günlük süre içinde çocuk hakkında tedbir kararı alınması için kuruluş tarafından sosyal inceleme raporu düzenlenerek ilgili mahkemelere sunulmakta ve çocuk hakkında uygulanacak hizmet türü belirlenmektedir.

Ailesi ve yaşadığı çevre tarafından ihmal ve istismar edilip suça itildiği tespit edilen çocukların kuruluş bakımında kalmalarıyla yaşadıkları uyum ve davranış problemlerinde iyileşme olmasının yanında suça itilme sonucu ortaya çıkan sosyal tehlike ve risklere karşı korunmaları hedeflenmektedir.

Çoğunluğunun aileleri tarafından ekonomik olarak istismar edildiği bilinen çocuklar, zaman içinde “hırsızlık” ve suça ilişkin diğer davranışları olağan karşılamaya başlamakta, geleceğe yönelik planlarını yaşadıkları çevreden edindikleri kurallar ve davranış kalıpları ile şekillendirmektedirler. Kendilerine seçme hakkı tanınmadan suça sürüklenen çocuklar için farklı bakış açıları oluşturulmaya çalışılmaktadır. Ailesel ve çevresel faktörlerin etkisiyle duygusal ve fiziksel açıdan ihmal ve istismar edilen çocukların psikososyal gelişimlerine destek olmak amaçlanmaktadır. Bununla

birlikte aileleri tarafından şiddete yönlendirilen ve kendilerine de bu tutumla yaklaşılan çocukların benzer davranışları tekrarlamamaları ve özellikle küçük yaş grubuna dahil çocukların bu davranış kalıpları yerine olumlu davranış ve tutumları benimsemelerine yardımcı olunmaya çalışılmaktadır. Ailelerin ekonomik olarak sömürü aracı olarak kullandıkları bu çocukların yaşitlarına benzer koşullarda yetişmeleri gelişimlerinin sağlıklı olması açısından büyük önem taşımaktadır.

Kuruluştaki kanunla ihtilafa düşmüş çocukların yanısıra İl Müdürlüğü'nden nakil yoluyla gönderilmiş korunmaya muhtaç çocuklar da kalmaktadır.

Kuruluştaki kadrolu olarak çalışan ve geçici görevlendirme ile görevlendirilen 1 müdür Vekili, yine geçici görevlendirme ile 1 müdür yardımcısı ve kadrosu kuruluşumuzda bulunan 1 Müdür yardımcısının yanında, 58 personel görev yapmaktadır. Bunların 9'u güvenlik personeli'dir. Kuruluş dışarıya kapalı bir yapıya sahiptir. Bu sebeple kuruluştaki görev alan güvenlik görevlileri içerinin güvenliğini ve kuruluştaki dışarıdan gelecek tehditleri önleme görevlerinin yanısıra kuruluştaki kalmakta olan çocukların kuruluştaki izinsiz olarak terk etmelerini de önleyici bir görev üstlenmişlerdir.

Kuruluşun sosyal servisi çatısı altında sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve sosyologlar birlikte çalışmaktadırlar. Kuruluştaki sınıf öğretmenleri, matematik, fen bilgisi, sosyal bilgiler, müzik, resim ve beden eğitimi branş öğretmenleri görev almaktadır. Kuruluştaki görev

alan diğer personeller, doktor, hemşire, idari personel, grup sorumlusu, yardımcı personel ve servis elemanlarıdır.

Kuruluşta kalan çocukların çoğunluğunun okuma-yazma bilmediği ve akademik gelişim olarak yaşıtlarından çok geride oldukları bilinmektedir. Oluşan bu eksikliği gidermek amacıyla kuruluşta kalan çocuklar, hazırlanan program sayesinde desteklenmektedir. Kuruluş bünyesinde sınıf eğitimi, beden eğitimi, müzik, resim ve el sanatları dersleri uygulanmakta, çocukların bu derslere sürekli katılımı sağlanmaktadır. Kuruluşun programı dahilinde uygulanan dersler yeni okul binasında verilmektedir. Ayrıca okul binasında sınıf eğitimi ve sınıf eğitimini destekleyici etüt dersleri yapılmaktadır. Sosyal tesiste el sanatları ve çocuk eğiticilerinin düzenlediği faaliyetler ile müzik dersleri gerçekleştirilmektedir. C blok içinde çocukların boş zamanlarını değerlendirebildikleri bir oyun odası da bulunmaktadır. A Blok arkasında bulunan spor sahasında ise çocuklara sportif faaliyetler yaptırılmaktadır. Derslere düzenli katılım gösteren çocuklar, uygulanan rehabilitasyon programından istenen düzeyde fayda sağlamaktadırlar.

Kuruluş çocuklarının eğitim ve öğretimlerine devamının zorunluluğu ile kuruluştan kaçma ve kaçırılma durumları göz önüne alındığında suça itilmiş ve risk altındaki çocuklar için Milli Eğitim Bakanlığı ile yapılan bir protokol ile kuruluş sınırları içerisinde bir ilköğretim okulu oluşturulmuştur. 26.03.2008 tarihinde fiili olarak Eğitim ve Öğretime başlanan İlköğretim Okulunda, Milli Eğitim Bakanlığı müfredatı uygulanmaktadır. İl Müdürlüğü ile İl Milli Eğitim

Müdürlüğü arasında imzalanan Protokol gereğince resmi olarak 14/04/2008 tarihinde eğitim ve öğretime başlanmıştır.

Öğrenim çağını yaşça aşmış çocukların Eyüp Halk Eğitim Merkezinin düzenlemiş olduğu ilköğretim 1. ve 2. kademe okuryazarlık kursları ile açık ilköğretim okuluna kayıtları yaptırılmıştır. Haziran 2008 itibariyle yaşı öğrenim çağı dışına çıkmış 2 çocuğun ilköğretim 1.kademe, 1 çocuğumuzda 2.kademe sınavına girmek üzere kaydı yapılmıştır ve yine yaşı öğrenim çağı dışına çıkmış 1'i erkek 8'i kız olmak üzere 9 çocuğun Eyüp Halk Eğitim Merkezi bünyesinde açık ilköğretim okuluna kayıtları yaptırılmıştır. Kuruluşa gelmeden önce bir ilköğretim okulunda kaydı olan çocukların nakilleri kuruluşa yapılarak kuruluştaki okulda eğitim ve öğretimleri devam ettirilmektedirler (Han, 2008).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

5395 Kanun No.'lu ÇKK ile haklarında koruma ve bakım tedbiri kararı alınarak Kemerburgaz-Ağaçlı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi'nde 1 Ocak 2007 ile 31 Aralık 2007 tarihleri arasında fiilen kalmakta olan kanunla ihtilafa düşmüş çocuklar çalışmamızın materyalini oluşturmaktadır. 53 kız, 31 erkekten oluşan 84 kişilik çalışma grubundaki çocukların dosya taramaları yapılmıştır. Çalışma grubumuzu oluşturan çocukların dosyalarından edindiğimiz sosyodemografik özellikler incelenmiştir. Çocuk, ebeveyn ve kardeşlerin kriminolojik özellikleri arasındaki bağlantı değerlendirilmiştir. Çocuğun davranış özellikleri çevresel ve bireysel özellikler içerisinde incelenmiştir. Dosya taramalarımızdan elde edilen çocuk ve ailesine ait kimi demografik, ekonomik ve kriminolojik verilere çalışma grubunun tamamının dosyasından ulaşılamadığından, bu veriler değerlendirmemizin dışında bırakılmıştır.

Çocukların dosyalarından elde edilen veriler SPSS 13.0 yöntemi kullanılarak değerlendirilecektir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel sonuçları yer almaktadır.

Sosyodemografik Özellikler

Çalışma grubunun %63,1'i kız (53 kişi), %36,9'u erkek (31 kişi) olarak saptanmıştır.

Çalışma grubunun kimlik yaş ortalamaları değerlendirildiğinde grubun kimlik yaş ortalaması 12,62; standart sapması 2,507 olarak saptanmıştır.

Tablo 1: Çalışma Grubunun Kimlik Yaş Grup Dağılımı

Yaş Grupları	n	%
7-11 yas	26	31
12-14 yas	39	46,4
15-17 yas	17	20,2
18+ yas	2	2,4
Toplam	84	100

Çalışma grubunun kimlik yaş gruplarına göre değerlendirdiğimizde %46,4 oranla (39 kişi) daha çok 12-14 kimlik yaş grubunda yer aldığı saptanmıştır (Tablo 1).

Çalışma grubunun biyolojik yaş* ortalamaları değerlendirildiğinde grubun biyolojik yaş ortalaması 13,86; standart sapması 3,070 olarak saptanmıştır.

Tablo 2: Çalışma Grubunun Biyolojik Yaş Grup Dağılımı

Yaş Grupları	n	%
7-11 yas	21	25
12-14 yas	27	32,1
15-17 yas	30	35,7
18+ yas	6	7,1
Toplam	84	100

Çalışma grubunu kimlik yaş gruplarına göre değerlendirdiğimizde %35,7 oranla (30 kişi) daha çok 15-17 biyolojik yaş grubunda yer aldığı saptanmıştır (Tablo 2).

* Biyolojik yaş: Çocukların kemik yaş tespiti sonucunda çıkan yaşlarıdır. Yaş gruplarında çocukların biyolojik yaşları baz alınacaktır.

Tablo 3: Cinsiyete Göre Kemik Yaş ile Biyolojik Yaş Uyumluluğu

Cinsiyet	Uyumlu	Uyumlu değil	Toplam
	n %	n %	n 100
Kız	29 54,7	24 45,3	53 100
Erkek	28 90,3	3 9,7	31 100
Toplam	57	27	84

$X^2:11,369$; $df:1$; $p<0,05$

Cinsiyetin kemik yaş ve biyolojik yaş uyumluluğu arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Kızların %44,4'ünün (24 kişi), erkeklerin %10'unun (3 kişi) kemik yaş ile biyolojik yaşları uyumlu değildir (Tablo 3).

Çalışma grubundakilerin medeni durumlarına bakıldığında tamamının (84 kişi) bekar olduğu saptanmıştır. Ancak kızların (toplam: 53 kişi) %9,4'ünün (5 kişi) dini nikahlı olarak biriyle yaşadığı, bunlardan 2'sinin ise çocuk sahibi olduğu saptanmıştır.

Tablo 4: Çalışma Grubundakilerin Doğum Yerlerinin Coğrafi Bölge Olarak Dağılımı

Coğrafi Bölge	N	%
Marmara Bölgesi	59	70,2
Doğu Anadolu Bölgesi	8	9,5
İç Anadolu Bölgesi	7	8,3
Ege Bölgesi	5	6
Karadeniz Bölgesi	4	4,8
Güney Doğu Anadolu Bölgesi	1	1,2
Toplam	84	100

Çalışma grubundakilerin doğum yerlerini coğrafi bölgelere göre değerlendirdiğimizde %70,2 oranla (59 kişi) daha çok Marmara Bölgesi'nin İstanbul iline kayıtlı oldukları saptanmıştır (Tablo 4).

Tablo 5: Çalışma Grubunun İkamet Ettikleri Yerlerin Dağılımı

İkamet Ettiği Yer	N	%
İstanbul - Avrupa Yakası	76	90,4
İstanbul - Anadolu Yakası	6	7,1
İstanbul Dışı	2	2,4
Toplam	84	100

Çalışma grubunun ikamet ettikleri yerler incelendiğinde %90,4'ünün (76 kişi) İstanbul'un Avrupa Yakası'nda, %7,1'inin (6 kişi) İstanbul'un Anadolu Yakası'nda ve %2,4'ünün (2 kişi) İstanbul'un dışında (Afyon ve İzmir) ikamet ettikleri ve kuruluşu bu illerdeki başka Sosyal Hizmetler yurtlarından nakil yoluyla geldikleri saptanmıştır (Tablo 5).

Çalışma grubundakilerden İstanbul'un Avrupa Yakası'nda ikamet edenlerden 61'i Hacı Hüsrev'de, 5'i Balat'ta, 3'ü Gazi Osman Paşa'da, 2'si Tarlabası'da, 2'si Beyoğlu'da ve diğer 3'ünün ise Bayrampaşa, Eyüp ve Eminönü'de; İstanbul'un Anadolu Yakası'nda ikamet edenlerin 2'si Üsküdar'da ve diğer 4'ünün Gebze, Pendik, Samandıra ve Tuzla'da ikamet ettiği saptanmıştır.

Tablo 6: Çalışma Grubunun Kiminle Birlikte Yaşadığı

Kiminle Birlikte Yaşadığı	N	%
Anne-Baba	59	70,2
Anne	6	7,1
Baba	4	4,8
Akraba	6	7,1
Bakıcı Aile	5	6
Arkadaş	4	4,8
Toplam	84	100,0

Çalışma grubunun kiminle yaşadığına bakıldığında %70,2 oranla (59 kişi) daha çok anne ve babasıyla birlikte yaşadığı saptanmıştır (Tablo 6).

Çalışma grubunun annelerinin vukuatlı nüfus kayıtları incelendiğinde %73,8'inin (62 kişi) evli, %21,4'ünün (18 kişi) bekar olduğu ve %4,8'inin (4 kişi) ölü olduğu saptanmıştır.

Çalışma grubunun babalarının vukuatlı nüfus kayıtları incelendiğinde %77,4'ünün (65 kişi) evli, %16,7'sinin (14 kişi) bekar olduğu ve %6'sının (5 kişi) ölü olduğu saptanmıştır.

Çalışma grubundakilerin nüfus kaydının ebeveynlerinden hangisinin üzerinde olduğuna bakıldığında %85,7'sinin (72 kişi) babasının, %14,3'ünün (12 kişi) annesinin nüfusuna kayıtlı olduğu saptanmıştır.

Çalışma grubundakilerin ebeveynlerinin %79,8'inin (67 kişi) birlikte, %20,2'sinin (17 kişi) ayrı olduğu saptanmıştır. Ebeveynleri birlikte olanların (67 kişi) %86,6'sının (58 kişi) resmi nikahlı olduğu, %13,4'ünün (9 kişi) dini nikahlı görülmüştür. Ebeveynleri ayrı olanların (17 kişi) %41,1'inin (8 kişi) ebeveynlerinin boşanmış olduğu, %41,1'inin (8 kişi) ebeveynlerinden birinin vefatı sebebiyle ayrı oldukları, %5,8'inin (1 kişi) babasının başka biriyle resmi nikahlı olduğu saptanmıştır. Çalışma grubundakilerin %79,8'inin (67 kişi) ebeveynlerinin birlikte olduğu, %20,2'sinin (17 kişi) ebeveynlerinin ayrı olduğu saptanmıştır.

Çalışma grubundakilerin ailelerinin sahip olduğu çocuk sayısının ortalaması 5,25; standart sapması 2,592 olarak saptanmıştır.

Tablo 7: Çalışma Grubunun Ailelerindeki Çocuk Dağılımı

Çocuk Sayısı	N	%
Tek Çocuk	3	3,6
2-4 Çocuk	38	45,2
5-7 Çocuk	27	32,1
8+ Çocuk	16	19
Toplam	84	100

Çalışma grubunun ailelerindeki çocuk dağılımına bakıldığında %45,2 oranla (38 kişi) daha çok 2-4 çocuk sahibi olduğu saptanmıştır (Tablo 7).

Tablo 8: Çalışma Grubundakilerin Kuruluşa İlk Kabullerindeki Eğitim Durumları

Eğitim Durumu	N	%
Okur-Yazar Değil	45	53,6
Okur-Yazar	9	10,7
İlköğretim Terk	23	27,4
İlköğretim Mezunu	1	1,2
İlköğretime Devam Eden	6	7,1
Toplam	84	100

Çalışma grubundakilerin kuruluşta ilk kabullerindeki eğitim durumları incelendiğinde %1,2'sinin (1 kişi) ilköğretim mezunu olduğu, %7,1'inin (6 kişi) ilköğretime devam ettiği, %27,4'ünün (23 kişi) ilköğretim terk olduğu, %53,6'sının (45 kişi) okur yazar olmadığı ve %10,7'sinin (9 kişi) okur yazar olduğu saptanmıştır (Tablo 8).

Tablo 9: Çalışma Grubundakilerin Ocak 2009 İtibariyle Eğitim Durumları

Eğitim Durumu	N	%
Okur-Yazar Değil	16	19
Okur-Yazar	45	53,6
İlköğretim Terk	4	4,8
İlköğretim Mezunu	1	1,2
İlköğretime Devam Eden	18	21,4
Toplam	84	100

Çalışma grubundakilerin Ocak 2009 itibariyle eğitim durumları incelendiğinde %1,2'sinin (1 kişi) ilköğretim mezunu olduğu, %21,4'ünün (18 kişi) ilköğretime devam ettiği, %4,8'inin (4 kişi) ilköğretim terk olduğu, %19'unun (16 kişi) okur yazar olmadığı, %53,6'sının (45 kişi) okur yazar olduğu saptanmıştır (Tablo 9).

Tablo 10: Çalışma Grubundakilerin Kuruluş Bünyesinde Açılmış İlköğretim Okulundaki Eğitim Durumları

Eğitim Gördüğü Sınıf	N	%
2. Sınıf	1	7,6
3. Sınıf	8	52
4. Sınıf	3	22,8
7. Sınıf	1	7,6
Toplam	13	100

İlköğretime devam eden 18 kişinin %72,2'si (13 kişi) Milli Eğitim'e bağlı kuruluş bünyesinde açılmış olan Kemerburgaz-Ağaçlı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi İlköğretim Okulu'nun kayıtlı öğrencisi olarak eğitimlerine devam etmektedirler (Tablo 10).

Kriminolojik Özellikler

Tablo 11: Çalışma Grubundakilerin Haklarında Tedbir Alınma Sebeplerinin Dağılımı

Geliş Sebebi	N	%
Hırsızlık ve Yankescilik	74	88,1
Uyuşturucu Madde Satma	6	9,5
Gasp	3	3,6
Yaralama	1	1,2
Toplam	84	100

Çalışma grubundakilerin kuruluşa geliş sebeplerinin dağılımına bakıldığında %88,1 oranla (74 kişi) daha çok hırsızlık ve yankescilik davranışında bulunmaları sebebiyle haklarında tedbir kararı alındığı saptanmıştır (Tablo 11).

Çalışma grubundakilerin %95,2'sinin (80 kişi) ilk kez suç davranışında bulunma yaşı ilköğretime başlama yaşından öncedir.

Çalışma grubundakilerin %58,3'ünün (49 kişi) İstanbul dışında başka illerde de suç kaydı olduğu görülmektedir.

Tablo 12: Çalışma Grubundakilerin Kuruluşa Kabullerinde Haklarında Alınmış Mahkeme Kararlarının Dağılımı

Mahkeme Kararı	N	%
Koruma – Bakım Tedbiri	59	70,2
Koruma – Bakım - Eğitim Tedbiri	3	3,6
Koruma – Bakım – Eğitim – Sağlık Tedbiri	1	1,2
Danışmanlık Tedbiri	3	3,6
Aileye Teslim	18	21,4
Toplam	84	100

Çalışma grubundakilerin kuruluşa kabullerinde haklarında alınmış mahkeme kararlarının dağılımına bakıldığında %70,2 oranla (59 kişi) daha çok koruma ve bakım tedbiri kararı alındığı saptanmıştır (Tablo 12).

Tablo 13: Çalışma Grubundakilerin Ocak 2009 İtibariyle Haklarındaki Mahkeme Kararlarının Dağılımı

Mahkeme Kararı	N	%
Koruma – Bakım Tedbiri	33	39,3
Koruma – Bakım - Eğitim Tedbiri	3	3,6
Koruma – Bakım – Eğitim – Sağlık Tedbiri	1	1,2
Danışmanlık Tedbiri	9	10,7
Aileye Teslim	38	45,2
Toplam	84	100

Çalışma grubundakilerin Ocak 2009 tarihi itibariyle haklarında en son alınmış mahkeme kararlarının dağılımına bakıldığında %45,2 oranla (38 kişi) daha çok aileye teslim kararı alındığı saptanmıştır (Tablo 13).

Tablo 14: Çalışma Grubundakilerin Ocak 2009 İtibariyle Haklarında Aileye Teslim Kararı Olanların Durumu

Durum	N	%
Aileye Teslim Edilen	18	47,4
Kuruluşu İzinsiz Terk Eden	18	47,4
Reşit İşlemi Uygulanan	2	5,2
Toplam	38	100

Çalışma grubundakilerin Ocak 2009 tarihi itibariyle haklarında mahkeme tarafından aileye teslim kararı alınmış çocukların durumlarına bakıldığında %47,4'ünün (18 kişi) kuruluşta izinsiz terk durumunda olduklarından ve %5,2'sinin (2 kişi) 18 yaşını doldurmaları sebebiyle haklarında reşit işlemi uygulanmış olmalarından ötürü mahkemenin aldığı aileye teslim kararı uygulanamamıştır (Tablo 14).

Tablo 15: Çalışma Grubundakilerin Ocak 2009 İtibariyle Son Durumlarının Dağılımı

Durum	N	%
Kuruluşu İzinsiz Terk Eden	32	38,1
Aileye Teslim Edilen	18	21,4
Kuruluştaki Kalan	12	14,3
Başka Kuruluşa Nakil Edilen	10	11,9
Danışmanlık Tedbiri Uygulanan	9	10,7
Reşit İşlemi Uygulanan	3	3,6
Toplam	84	100

Çalışma grubundakilerin Ocak 2009 tarihi itibariyle son durumlarının dağılımına bakıldığında %38,1'inin (32 kişi) kuruluşu izinsiz olarak terk durumunda olduğu, %21,4'ünün (18 kişi) ailesine teslim edildiği, %14,3'ünün (12 kişi) halen kuruluştaki kaldığı, %11,9'unun (10 kişi) kaydının başka bir kuruluşta naklen gönderildiğini, %10,7'sinin (9 kişi) hakkında danışmanlık tedbiri uygulandığını ve %3,6'sının (32 kişi) 18 yaşını doldurduklarından ötürü hakkında reşit işlemi uygulanmıştır (Tablo 15).

Tablo 16: Çalışma Grubundakilerin Cezaevine Girme Durumu

Cezaevi Geçmişi	N	%
Var	22	26,2
Yok	62	73,8
Toplam	84	100

Çalışma grubundakilerin cezaevi geçmişi olup olmadığına bakıldığında %26,2'sinin (22 kişi) cezaevi geçmişi olduğu görülmektedir (Tablo 16).

Çalışma grubundakilerin ailelerinin suç geçmişi olup olmadığına bakıldığında (Anne, baba ve kardeş/kardeşler) %90,5'inin (76 kişi) ailesinde suç geçmişi olduğu saptanmıştır.

Tablo 17: Çalışma Grubundakilerin Ailelerindeki Sabıkalılık Durumu

Ailedeki Sabıkalı Bireyler	N	%
Yalnız Anne Sabıkalı	6	7,1
Yalnız Baba Sabıkalı	3	3,2
Yalnız Kardeş Sabıkalı	6	7,1
Anne, Baba ve Kardeşler Sabıkalı	61	82,6
Toplam	76	100

Çalışma grubundakilerin ailelerinde suç geçmişi olanların % 82,6'sının (61 kişi) hem anne ve babalarının hem de kardeşlerinin, %7,1'inin (6 kişi) yalnız annelerinin, %3,2'sinin (3 kişi) yalnız babalarının ve %7,1'inin (6 kişi) yalnız kardeşlerinin suç geçmişi olduğu saptanmıştır (Tablo 17).

Çalışma grubundakilerden %60,7'sinin (51 kişi) kardeşlerinin de aynı kuruluştaki koruma kararlı olarak kaldıkları görülmüştür. Çalışma grubundakilerin %89,7'sinin (66 kişi) kardeşlerinin de suç geçmişinin bulunduğu saptanmıştır.

Çalışma grubunda ebeveynlerinin sabıka kaydı olanların (70 kişi) %71,4'ünün (50 kişi) herhangi bir örgün eğitim kurumuna kaydının hiç olmadığı görülmektedir.

Çalışma grubundakilerin kimlik yaşları ile biyolojik yaşları arasında uyumsuzluk olanların (27 kişi) %96,4'ünün (26 kişi) ailelerinde sabıka kaydı olan bireyler olduğu görülmektedir.

Tablo 18: Çalışma Grubundakilerin Başkasına Ait Kimlik Kullanması

Başkasına Ait Kimlik Kullanma	N	%
Var	32	38,1
Yok	52	61,9
Toplam	84	100

Çalışma grubundakilerin başkasına ait kimlik kullanma durumlarına bakıldığında %38,1'inin (32 kişi) başkasına ait kimlik kullandığı (Tablo 18), bunlardan %40,6'sının (15 kişi) kendi kardeşlerinin, %59,3'ünün (17 kişi) ise ikamet etmekte oldukları mahallelerden başka kimselerin kimliklerini kullandıkları saptanmıştır.

Çalışma grubundakilerden başkasına ait kimlik kullananların tümünün İstanbul'un Avrupa Yakası Hacı Hüsrev Mahallesi'nde ikamet ettiği ve %96,9'unun (31 kişi) ailesinde sabıka kaydı olduğu görülmektedir.

Davranışsal Özellikler

Tablo 19: Çalışma Grubundakilerin Kuruluşu İzinsiz Terklerinin Dağılımı

Çalışma grubundakilerin kuruluşu izinsiz olarak terklerinin ortalamaları değerlendirildiğinde gruptakilerin kuruluşu izinsiz olarak terklerinin ortalaması 1,36; standart sapması 1,662 olarak saptanmıştır.

İzinsiz Terk	N	%
Yok	34	40,5
1 kez	21	25
2-4 kez	22	26,2
5-7 kez	7	8,3
Toplam	84	100

Çalışma grubundakilerin kuruluşu izinsiz olarak terk etmelerinin dağılımına bakıldığında %40,5'inin (34 kişi) kuruluşu izinsiz olarak hiç terk etmediğini görmekteyiz. Çalışma grubunun %26,2'sinin (22 kişi) 2-4 kez, %25'inin (21 kişi) 1 ve %8,3'ünün (7 kişi) 5-7 kez kuruluşu izinsiz olarak terk ettiği saptanmıştır (Tablo 19).

Çalışma grubundakilerin %58,3'ü (45 kişi) kuruluşa kabullerinden önce başka bir kuruluştaki da koruma kararlı olarak kalmıştır.

Tablo 20: Çalışma Grubundakilerin Aileye İzinli Gitme Durumu

Aileye İzinli Gitme	N	%
Var	14	16,7
Yok	70	83,3
Toplam	84	100

Çalışma grubundakilerin kuruluş tarafından ailelerine izinli olarak gönderilmeleri durumuna bakıldığında %16,7'sinin (14 kişi) ailelerine izinli olarak gönderildikleri görülmüştür. Ailesine izinli olarak gönderilenlerin %78,7'si (11 kişi) kendilerine verilen izin süresi dolduğunda aileleri tarafından tekrar kuruluşa teslim edilmiş, %21,3'ü (3 kişi) kuruluşa geri dönmeyip haklarında kuruluşa izinsiz terk işlemi uygulanmıştır (Tablo 20).

Çalışma grubundakilerin uyuşturucu madde kullanım durumuna bakıldığında %31'inin (26 kişi) uyuşturucu madde kullandığı saptanmıştır.

Tablo 21: Çalışma Grubundakilerin Kullandıkları Uyuşturucu Maddelerin Dağılımı

Maddenin Türü	N	%
Ecstasy	19	73,1
Tiner ve Bali	4	15,4
Esrar	3	11,5
Toplam	26	100

Çalışma grubunda uyuşturucu madde kullananların kullandıkları maddelerin dağılımına bakıldığında %73,1'inin (19 kişi) ecstasy, %15,4'ünün (4 kişi) tiner ve bali ve %11,5'inin (3 kişi) esrar kullandığı saptanmıştır (Tablo 21).

Çalışma grubundakilerin kendilerine zarar verme davranışı gösterme durumuna bakıldığında %47,6'sının (40 kişi) kendine zarar verme davranışında bulunduğu saptanmıştır.

Tablo 22: Çalışma Grubundakilerin Kendine Zarar Verme Davranışı Dağılımı

Kendine Zarar Verme Davranışının Tipi	N	%
Kesici Bir Aletle Kendini Kesme	25	62,5
Kendini Tırnaklama	9	22,5
Kesici Bir Aletle Kendini Kesme + Tırnaklama	6	15
Toplam	40	100

Çalışma grubundaki kendine zarar verme davranışı gösterenlerin dağılımına bakıldığında %62,5 oranla (25 kişi) daha çok kesici bir aletle kendilerini keserek kendilerine zarar verme davranışında buldukları saptanmıştır (Tablo 22).

Kendine zarar verme davranışı gösterme ile kuruluşu izinsiz olarak terk etme arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Çalışma grubunda kendine zarar verme davranışı gösterenlerin %58'i (29 kişi) kuruluşu izinsiz olarak terk etme davranışında da bulunmuş, kendine zarar verme davranışı göstermeyenlerin %67,'sı (23 kişi) kuruluşu izinsiz olarak terk etme davranışında da bulunmamıştır.

Tablo 23: Yaş Grubu İle Kendine Zarar Verme Davranışı Uyumluluğu

Yaş Grubu	Kendine Zarar Verme Davranışı Var	Kendine Zarar Verme Davranışı Yok	Toplam
	n %	n %	n 100
7-11 yaş	5 12,5	16 36,4	21 100
12-14 yaş	10 25	17 38,6	27 100
15-17 yaş	20 50	10 22,7	30 100
18+ yaş	5 12,5	1 2,3	6 100
Toplam	40	44	84

$X^2:13,417$; $df:1$; $p<0,05$

Yaş grubu ile kendine zarar verme davranışı arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Kendine zarar verme davranışı gösterenlerin %50'sini (20 kişi) 15-17 yaş grubundakiler oluşturmaktadır (Tablo 23).

Kendine zarar verme davranışı gösterme ile madde kullanımı arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$). Çalışma grubunda kendine zarar verme davranışı gösterenlerin %80'i (20 kişi) madde kullandığı saptanmıştır.

Tablo 24: Çalışma Grubundakilerin İntihar Girişimi Yöntemlerinin Dağılımı

İntihar Girişimi Yöntemi	N	%
Kesici Bir Aletle Vücuduna Hayati Tehlike Oluşturacak Kesik Atma	5	35,2
Şampuan İçme	4	28,8
Aşırı Dozda İlaç Alma	2	14,4
Diğer*	3	21,6
Toplam	14	100

Çalışma grubundaki intihar denemesinde bulunanların dağılımına bakıldığında %35,2'sinin (5 kişi) kesici bir aletle vücuduna hayati tehlike oluşturacak kesik atarak, %21,6'sının (3 kişi) diğer yöntem ile intihar girişiminde bulunduğu saptanmıştır (Tablo 24).

Diğer*: Kesici bir aletle vücuduna hayati tehlike oluşturacak kesik atma, şampuan içme ve aşırı dozda ilaç alma yöntemlerinin tümünü de denemiş olma.

Çalışma grubundakilerin kuruluşa zarar verme durumlarına bakıldığında %44,1'inin (37 kişi) kuruluş malına isteyerek zarar verdikleri görülmüştür.

Tablo 25: Çalışma Grubundakilerin Zihinsel Durumlarının Dağılımı

Zihinsel Durum*	N	%
Normal Zeka Düzeyi	78	92,9
Hafif Düzeyde Zeka Geriliği	5	6
Orta Düzeyde Zeka Geriliği	1	1,2
Toplam	84	100

Çalışma grubundakilerin zihinsel durumlarının dağılımına bakıldığında %92,9'unun (78 kişi) normal zeka düzeyine, %6'sının (5 kişi) hafif düzeyde zeka geriliğine ve %1,2'sinin (1 kişi) orta düzeyde zeka geriliğine sahip olduğu saptanmıştır (Tablo 25).

Çalışma grubundakilerin psikiyatrik tanı alma durumuna bakıldığında %8,3'ünün (7 kişi) davranış bozukluğu tanısı alarak tedavi gördüğü saptanmıştır.

*Normal Zeka Düzeyi: IQ 70 üzeri, Hafif Düzeyde Zeka Geriliği: IQ 55-69 ve Orta Düzeyde Zeka Geriliği: IQ 40-54 olalar için geçerlidir. (Amerikan Psikiyatri Birliği, 1995)

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışma grubunun yarısından fazlasını (%63,1) kız çocuklar oluşturmaktadır. *Türkiye’de cinsiyete göre 2003 yılında ıslahevine giren çocuk hükümlülerin (289 kişi) %97,9’unu erkek çocuklar oluşturmaktadır* (DİK Adalet İstatistikleri, 1955-2003). Bu durumu Gölcüklü, kız çocuklarının günlük yaşama daha az ve aktif bir şekilde katılımları; fizik yapıları, iç güduları, duygusal yaşamları, sosyal baskı ve örnek davranış standartları bakımından erkeklerden farklı bulunmaları sebebiyle tepkilerinin değişik şekillerde görünmesi ile açıklamaktadır (Gölcüklü, 1962). Çalışma grubundakilerin çoğunluğunun kız olması ülkemizdeki suç istatistikleri ile uyumsuzdur. Ancak gruptaki kız çocukların tamamına yakınının (%88,6) annelerinin de sabıkalı olması, suç davranışının oluşumunda ailesel cinsiyet rollerinin etkili olduğunu göstermektedir.

Küntay, Erginsoy ve Yılmaz’dan oluşan akademik kurul bünyesinde İstanbul Barosu CMK Servisi çalışanlarının işbirliğiyle hazırlanan çalışmada kız çocuklarında suç oranının günümüze yaklaştıkça giderek arttığına dikkat çekilmiştir (Küntay ve arkadaşları, 2006).

Çalışma grubunun yarısına yakınının 12-14 kimlik yaş grubunda yer aldığı saptanmıştır (Tablo 1). Çalışma grubunu biyolojik yaş gruplarına göre değerlendirdiğimizde bu gruptaki yoğunluk 3 kişiden 1’i olmak üzere 15-17 yaş grubu arasına kaymaktadır.

Küntay, Erginsoy ve Yılmaz'ın araştırmasında suç isnat edilen çocukların yıllara göre dağılımında 2002 yılında suç isnat edilen çocuk sayısı 41 462 oranındayken, 2003 yılında 42 974'e, 2004'te ise 55 479'a ulaşmıştır. İsnat edilen suçların başında 25 994 oranla "hırsızlık" gelirken, suç oranının en yüksek olduğu yaş ortalamasının ise 15-18 yaş grubu arasında olduğu görülmüştür (Küntay ve Arkadaşları, 2006). Bu çalışmanın bulguları çalışmamızda edindiğimiz bulgularla uyum göstermektedir.

Çalışma grubundaki çocuklar kuruluşa ilk kabulleri yapıldığında kimliklerindeki yaşlarından biyolojik, sosyal ve psikolojik yönden daha gelişmiş yapıda olanları kuruluş tarafından biyolojik yaş tespitleri yapılmak üzere hastaneye sevk edilmektedirler. Çalışma grubundan kuruluş tarafından biyolojik yaş tespitleri yapılmak üzere hastaneye sevk edilmiş 29 çocuğun 27'sinin hastane sağlık kurulu raporuna göre; klinik muayene ve radyolojik tetkikler sonucunda kimliklerinde görünen yaşlarından ortalama 3,7 yaş daha büyük oldukları, kimlik yaşları ile biyolojik yaşlarının uyumsuz olduğu görülmüştür (Tablo 1 - Tablo 2). Çocuğun biyolojik yaşının tespitinin ardından kuruluş tarafından yaş düzeltme davası açılmaktadır. Ancak davanın sonuçlanması süreci boyunca yetişkin olduğu tespit edilmiş dahi de olsa yaşça kendisinden çok küçük çocuklarla kuruluş bakımı almaya devam etmektedirler. Büyük bir çoğunluğu kardeşleri, akrabaları veya yaşadıkları mahallelerden komşuları olan diğer çocukların kuruluştaki derslere katılmalarını engellemekte, kuruluş

malına ve personele zarar verme yönündeki davranışlarına bu çocukları da zorla katmaktadırlar.

Kuruluş 7 ile 18 yaşları arasındaki çocuklara hizmet vermektedir. Bu grup ergenlik çağındaki çocuk ve genç grubunu da kapsamaktadır. Ergenlik dönemi fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişme ile başlar ve bu gelişmenin tamamlanması ile erişkin döneme geçiş olur. Ergenlikle ilgili çalışma, araştırma, ergeni kapsayan programların oluşturulması aşamasında ve ergenlere verilecek danışmanlık hizmetlerindeki önceliklerin saptanmasında bize yol gösteren ergenlik döneminin evrelerini ve özelliklerini kısaca özetlersek:

Ön ergenlik dönemi; cinsel gelişme ve fiziksel büyümenin en hızlı olduğu dönemdir ve 11 ile 14 yaşları arasında kapsar. Ergende, vücudunda olan hızlı fiziksel değişikliklere karşı şaşkınlık ve endişe duyguları vardır. Ayrıca bu değişikliklere ayak uyduramama nedeniyle de etrafındaki kişilere karşı davranış ve tepkilerinde ani çıkışlar görülmektedir. Bu dönemde bireyin özgür olma arzusu çok belirgindir.

Orta ergenlik dönemi; 15 ile 17 yaşları arasındadır. Ergen vücudundaki fiziksel değişiklikleri kabul etmeye başlar. Aile dışında sevgi kaynakları arama, arkadaş grupları ile özdeşleşme ve onları örnek alma önem kazanır. Bunun yanı sıra karşı cinsiyete ilgisi de başlar. Bağımsız olma isteği devam eder, ancak bu isteğini etrafına kabul ettirmek için daha önceki dönemde gösterdiği saldırganlık

davranışı kaybolmaya başlar. Erişkinleri taklit etmeye başlar, bu taklit davranışları arasında sigara içme, alkol alma gibi gencin fiziksel gelişimini olumsuz etkileyebilecek davranışlar da yer alabilir.

Geç ergenlik döneminde; büyüme ve gelişme tamamlandığı için fiziksel değişikliklere ilişkin şüpheler kaybolur. Cinsel kimliği gelişmiştir. Orta ergenlik döneminde gelişmeye başlayan soyut düşünce yapısı artık tamamen yerleşir. Geleceğe ilişkin kararlar verebilecek sosyal olgunluğa erişmiştir ve etrafı ile rahatça ilişki kurabilir (Sezgin, 1998).

Farklı gelişim süreçlerindeki çocuk ve gençlerin birlikte aynı mekanda aynı rehabilitasyon sürecine dahil olması birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu durumun kuruluşta karşılaşılan örneklerine, çalışma grubunun dosyalarından edindiğim bulgular üzerinden sırası geldikçe tartışmamda yer vereceğim.

Cinsiyet ile kemik yaş ve biyolojik yaş uyumluluğu arasındaki ilişkiye bakıldığında kız çocukların yarıya yakınının kemik yaşları ile biyolojik yaşlarının birbirlerinden uyumsuz olduğu görülmüştür (Tablo 3). Çalışma grubundakilerin kimlik yaşları ile biyolojik yaşları arasında uyumsuzluk olanların tamamına yakınının ailelerinde sabıka kaydı olan bireyler olduğundan çocukların kimliklerini geç çıkartarak yaşlarının küçük gösterilmesi davranışının aileler tarafından bilinçli olarak çocuğun yetişkin olma zamanı geciktirilerek suç işleme süresinin uzatılması amacıyla yapıldığını düşündürmektedir.

Çalışma grubundakilerin doğum yerlerinin dağılımın bakıldığında her 4 kişiden 3'ünün Marmara Bölgesi İstanbul ili doğumlu olduğu görülmektedir (Tablo 4). Çalışma grubundakilerin ikamet ettikleri yerlere bakıldığında tamamına yakınının İstanbul'da ikamet ettiği görülmektedir (Tablo 5). Böylelikle çalışma grubundakilerin dörtte birinin ülkemizin %19,2'lik oranla (*Toplam iç göç: 4.788.193 kişi, İstanbul'un aldığı göç: 920.955 kişi. 2000 yılı TÜİK İç Göç istatistikleri.*) en çok göç alan ili İstanbul'a göç ile gelip yerleştikleri saptanmıştır. Göç nedeniyle İstanbul'a gelip yerleşen bu çocukların ilk kez suça karışmalarının İstanbul'da gerçekleşmesi göçün çocukların suça itilmesine etkisi olduğunu göstermektedir.

Çalışma grubunun tamamına yakınının ikamet yerleri İstanbul'un varoş olarak tabir edilen yoksul mahallelerinde yoğunlaşmaktadır. İlci, çocukların bazı şehirlerin varoş bölgelerinde, bozuk sağlık şartlarında, yeterli ahlaki değerlerden uzak, kötü konutlarda oturmalarına ve buradaki suçlarla daimi bir temas kurarak bunlardan model alma imkanını ortaya çıkaran yoksulluğu dolaylı olarak bir suç nedeni olarak görmektedir (İlci, 2002). Kamuoyunda pek çok nedenle suçun merkezi olarak tanımlanan semtlerin, içlerinde yaşayan çocukların suça itilmesinde etkili olduğu görülmüştür.

Çalışma grubundakilerin her 5 kişiden 4'ünün ebeveynlerinin birlikte olduğu, 4'te 1'ine yakınının da anne ve babasıyla birlikte yaşadığı görülmektedir (Tablo 6). Böylelikle anne ve babanın birlikte olmasının ve her iki ebeveynle birlikte yaşamının çocukların suça itilmesinde bir etkisi saptanmamıştır. Akraba ve bir bakıcı aile

yanında yaşayan çocukların tamamının ebeveynlerinin her ikisinin de sabıkası vardır. Ebeveynlerin suç davranışını gerçekleştirdikleri süreçlerde ev dışındadırlar ve sıklıkla yine suç davranışı sebebiyle cezaevinde kalmaktadırlar. Bu sebeple çocukların bakım ve ihtiyaçları karşılanmak üzere akrabaları ya da bir bakıcı ailenin yanına bırakılmaları her 10 kişiden 1'inde rastlanılan bir durumdur. Ebeveynin suç davranışı sebebiyle çocuğun evi, ebeveynleri ve kardeşlerinden uzak bir ortamda yaşadığı görülmektedir.

Ailesel faktörlerin suç davranışıyla ilişkisini değerlendirirken ailenin sahip olduğu çocuk sayısına bakıldığında, çalışma grubunun yarısından fazlasının ailelerinin 5'ten çok çocuk sahibi olduğu dikkat çekmektedir (Tablo 7). Ayanoğlu'nun aktarımında da Burt, Nye ve Glueck'in araştırmalarında, suça itilmiş çocukların kalabalık ailelerden geldikleri ve ortalama çocuk sayısının 6-7 olduğunu belirtilmiştir (Ayanoğlu, 2002). Çok çocukluluğun suça itilen çocukların ailelerinin belirleyici bir özelliği olması çalışmamızla uyumluluk göstermektedir.

Çalışma grubundakilerin kuruluşa ilk kabullerindeki eğitim durumları incelendiğinde %53,6'sının (45 kişi) okur yazar olmadığı ve %27'4'ünün (23 kişi) ilköğretimden terk olduğu saptanmıştır. 18 Ağustos 1997 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kabul ederek 23084 sayılı Resmi Gazete'de yayınladığı 4306 Sayılı Kanun gereği *1997-1998 öğretim yılından itibaren ülke genelinde 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçilmiş ve ilköğretim çağındaki her Türk vatandaşına bu hak verilip zorunlu tutulmuştur* (Resmi Gazete, sayı

23084.). Bununla birlikte 5/1/1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 56. maddesi ile “*Muhtarlıkça veya mülkî amirce yapılan tebliğe rağmen çocuğunu okula göndermeyen veli veya vasiye okul idaresince tespit edilen çocuğun okula devam etmediği beher gün için 15 Türk Lirası idarî para cezası verilir. Bu para cezasına rağmen çocuğunu okula göndermeyen veya göndermeme sebeplerini okul idaresine bildirmeyen çocuğun veli veya vasisine 500 Türk Lirası idarî para cezası verilir.*” kanun maddesine rağmen çalışma grubunun 5’te 3’ünün herhangi bir örgün eğitim kurumuna kaydının hiç olmadığı ve her 4 kişiden 1’inin ilköğretimden terk olduğu görülmektedir.

Hirschi’nin 1969’da 4000’den fazla öğrenciyle yaptığı çalışmada okul başarısı düşük, otoriteyi reddeden, okulu sevmeyen çocukların suç işleme oranının yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Adler, 1991). Ancak çalışma grubundaki çocukların kuruluştaki derslere katılımlarına bakılırsa; Ocak 2009 itibariyle okur yazar olmayanların sayısının 45 kişiden 16 kişiye; ilköğretim terk olanların sayısının 23 kişiden 4 kişiye düştüğü görülmektedir (Tablo 9).

Cezai sorumluluk yaşı her ne kadar 7 yaşının üzerine olsa da çalışma grubundakilerin tamamına yakınının ilk kez suç davranışında bulduklarında yaşlarının ilköğretime başlama yaşından küçük olması, çocuğun okulla tanışmadan suç davranışıyla tanıştığını göstermektedir. Böylelikle çocuk, suç davranışını sürdürebilmesi amacıyla ailesi tarafından okula kaydı yapılmayarak veya bir

ilköğretim okulunda kaydı olsa dahi okula gönderilmeyerek okuldan uzaklaştırılmaktadır. Çalışma grubundaki çocukların herhangi bir örgün eğitim kurumuna kaydı olmayanların tamamına yakınının ailelerinde sabıkalı bireyler bulunması çocuğun okuldan uzak kalmasının nedenini göstermektedir.

Çalışma grubundakilerin %88,1'inin hırsızlık ve yankesicilik davranışı ile mala karşı işlenen bir suç sebebiyle haklarında koruma kararı alınarak kuruluşa kayıtları yapılmıştır (Tablo 11). 2005 yılında çocuk ceza infaz kurumuna ve eğitim evine giren hükümlü çocukların %14,3'ü hırsızlık ve %46,5'i gasp olarak mala karşı işlenen suçlardır (DİK, 2005). Çalışma grubundakilerin çoğunluğunun mala karşı işlenmiş bir suç nedeniyle kuruluş bakımına alınması genel suç istatistikleri ile uyum göstermektedir.

Çalışma grubundaki her 5 kişiden 3'ünün İstanbul dışında başka illerde de suç kaydı vardır. Bu çocukların 4'te 3'ü Hacı Hüsrev Mahallesi'nde ikamet etmektedir. Çalışma grubundaki çocukların dosyalarındaki polis tutanaklarından edindiğim bilgilere göre çocuklar 3'erli 5'erli gruplarla mahallelerinden "bu iş için" (Küntay, 1993) kiraladıkları araç ve şoförü ile yola çıkmakta, özellikle yaz aylarında turistik mekanlar olmak üzere Antalya, İzmir, Muğla gibi şehirlere; diğer zamanlarda da sıklıkla Ankara, Bursa, Edirne, Tekirdağ, İzmit ve Çanakkale gibi İstanbul'a yakın şehirlere gidip suç davranışında bulunmaktadırlar. Bu çocuklar evlerinden çok uzaktaki şehirlere suç davranışında bulunmalarının yanı sıra her defasında fiziksel, ruhsal ve cinsel istismar, kaçırılma gibi riskler altındadırlar. Pek çok kez farklı

illerde emniyet güçleri tarafından alınıp kayıtlı buldukları yurt görevlileri tarafından teslim alınana kadar İl Sosyal Hizmetlere bağlı bir yurda teslim edilmektedirler. Ancak çocuklar kapalı sistem olmayan bu yurtları aynı gün içerisinde izinsiz olarak terk etmektedir. Çocukların evlerinden uzakta pek çok riskle karşı karşıya kaldıkları bu ortamlara, kendi araçlarıyla çocukları hırsızlık yapmak üzere gezdiren kişilerle günlüğü 250-300 TL'na anlaşıp, çocukları suça yönlendirenlerin ne yazık ki çocukların aileleri olduğu da çocuklardan edindiğim bilgiler arasındadır.

Çalışma grubundakilerin 4'te 3'ünün kuruluşa ilk kabullerinde haklarında SHÇEK bünyesinde bir merkezde koruma ve bakım tedbiri kararı alınmış olduğu görülmektedir (Tablo 12). Çocukların yarısından fazlası kuruluşa kabullerinden önce başka kuruluşlarda da kalmışlardır. Önceki kayıtlı oldukları kuruluşlarda çocukların çoğunlukla kendilerini kuruluşa teslim eden emniyet görevlisinin kuruluştan ayrılmasının hemen ardından çocuğun kuruluşa izinsiz olarak terk ettiği veya kendi başına kuruluştan ayrılamayacak kadar küçük olan çocukların aileleri tarafından kuruluştan kaçırıldıkları edindiğim bilgiler arasındadır.

Suçta itilen bu çocukların daha önce suç davranışı ile herhangi bir bağlantısı olmayan korunmaya muhtaç çocuklarla aynı yuva ortamında kalmalarının da bir takım olumsuz sonuçlar yaşanmasına sebep olduğu görünmektedir. Aynı mahalleden gelmiş veya kardeş bu çocuklar birbirlerine destek verip kuruluşlarda kalan korunmaya muhtaç çocuk sınıfındaki çocukları kendi istedikleri doğrultudaki

davranışlara yönlendirmekte aksi takdirde bu çocukları hırpalamaktadırlar. Pek çok kez bu çocukların kendilerinden yaşça büyük kanunla ihtilafa düşmüş çocuklar tarafından kuruluşu izinsiz olarak terke yönlendirdikleri bilinmektedir. Bu tekrar eden süreçler sonucunda Kemberburgaz-Ağaçlı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi kanunla ihtilafa düşmüş çocuklara yönelik bir kuruluş olarak açılmıştır. Kuruluş bu ihtiyaca yönelik açılmış olmasına rağmen, 1 Ocak 2007 ile 31 Aralık 2007 tarihleri arasında kanunla ihtilafa düşmüş çocuklarla birlikte kuruluştaki korunmaya muhtaç çocuk sınıfından 19 çocuk da kalmaktadır. Bu çocukların çoğunlukla kaldıkları kuruluşları izinsiz terk etme davranışlarının olması, kuruluş düzenine aykırı davranışlar sergilemeleri, okula devamsızlık göstermeleri sebebiyle kaldıkları kuruluşlardan nakil yoluyla kuruluşa gönderildikleri görülmüştür. Pek çok kez çocuklar bu “nakil kararı”nı bir sürgün gibi algılamakta, çocuk azınlık olduğu o ortamda sürekli bedensel ve psikolojik olarak yaralar almakta ve adeta korunmaya muhtaç çocuk ikincil bir zarara, bizler tarafından uğratılmaktadır.

Çalışma grubundakilerin Ocak 2009 tarihi itibariyle haklarında en son alınmış mahkeme kararlarının dağılımına bakıldığında yarıdan azının kuruluş bünyesinde koruma kararı olarak bakım kararı sürmektedir (Tablo 13).

Kuruluşa koruma kararı ile gelen çocukların rehabilitasyon süreçlerini tamamlamasıyla kuruluş sosyal servisinde çalışan meslek elemanının (Sosyal hizmet uzmanı, psikolog ve sosyolog) çocuk hakkında yazdığı Durum Tespit Raporu'nun çocuğun koruma

kararının çıktığı mahkemeye iletip koruma kararının iptali istenebilmektedir. Bu şekilde çalışma grubunun kurum bakımıyla sağlanan rehabilitasyon sürecini tamamlamış %23,8'inin (20 kişi) aileye teslim; %7,1'inin de (6 kişi) danışmanlık tedbiriyle aileye teslim kararı mahkemeden çıkmıştır. Bu verilere bakıldığında mahkemelerin koruma kararlarının kati olmadığı, çocuğun kaldığı kuruluşun rehabilitasyon sürecini tamamlaması ve ailenin çocuğun sağlıklı gelişimine uygun koşulları sağlaması halinde çocukların kurum bakımından alınabildiği görülmektedir.

Çalışma grubundakilerin Ocak 2009 tarihi itibariyle haklarında mahkeme tarafından aileye teslim kararı alınmış 38 kişinin yalnızca yarısına yakınına mahkemenin bu kararı uygulanabilmiştir. Mahkemenin aldığı aileye teslim kararının yarıya yakınının uygulanamama sebebi de çocuğun izinsiz terk durumunda olmasıdır (Tablo 14). Çocukların kuruluşu izinsiz terkleri rehabilitasyon sürecine katılımlarını aksatmanın yanı sıra haklarında uygulanacak ailelerine teslim edilmeleri gibi adli işlemlerin de uygulanmasını geciktirmektedir.

Uluslararası Sözleşmelerden, Çocuk Mahkemelerinin Yönetimi Hakkında BM Asgari Standart Kuralları kapsayan Beijing Kuralları'na göre; *adaletin küçüklere uygulanmasında daima küçüğün iyileştirilmesi ön plana alınmalıdır, basit olaylarda yargı dışı idari yollarla sorunu halletme yoluna başvurulmalıdır.* Çalışma grubundaki her 4 kişiden 1'inin cezaevi geçmişi vardır (Tablo 16). Cezaevlerinde yetişkinlerle birlikte kalan çocuklar yetişkin hükümlüler tarafından

cinsel istismara açık olmalarının yanı sıra, başka suçlar işlemek üzere eğitilmekte; alkol, sigara, uyuşturucu gibi zararlı alışkanlıklar da edinmektedirler (Akyüz, 2000). Cezaevine girmiş çocukların 4'te 3'ü kuruluşu izinsiz terk etme davranışı göstermiştir. Çocuklar cezaevi koşullarından öğrendikleri koğuş ağalığı, haraç kesme gibi davranışları kuruluştaki kendinden küçük çocuklara uygulamaktadır. Çocuğun cezaevi koşullarında kalması bir Sosyal Hizmetler kuruluşuna adaptasyonunu güçleştirmekte hatta imkansız hale getirmektedir.

Çalışma grubundakilerin anne, baba ve kardeşlerinin sabıka kayıtları incelendiğinde tamamına yakınının ailesinde en az 1 kişinin sabıka kaydı olduğu saptanmıştır. Bunların 5'te 4'ünün her iki ebeveyninin; 4'te 3'ünün her iki ebeveyni ve kardeşinin sabıka kaydı olduğu görülmektedir (Tablo 17). Sokullu'nun aktarımında da, Burt ve Glueck'lar, ailesinde suçlu bulunan çocukların, diğer çocuklara oranla daha fazla suç işlediklerini tespit etmişlerdir (Sokullu Akıncı, 1993). Çocukların ailelerindeki bireylerin suç geçmişlerin olmasının suçta itilmeye etkisi çalışmamızla uyumluluk göstermektedir.

Çalışma grubundakilerden 5'te 3'ünün kardeşlerinin de aynı kuruluştaki koruma kararlı olarak kaldıkları görülmüştür. Aynı mahalleden tanıdığı birçok çocukla aynı kuruluştaki kalmasının yanı sıra çocuk kardeşleriyle kuruluş bünyesinde birlikte kalmaktadır. Bu durum çocukların ağabey ve ablalarının sürekli olarak göz hapsinde olmalarına ve yönlendirmelerine açık olmalarına neden olmaktadır.

Çalışma grubundaki her 3 kişiden 1'inin suç davranışı nedeni ile güvenlik birimlerine geldiklerinde başkasına ait kimlik kullanarak kendi kimliklerini gizledikleri, bunların 5'te 2'sinin kendi kardeşlerinin, 5'te 3'ünün ise mahallelerinden başka kimselerin kimliklerini kullandıkları saptanmıştır (Tablo 18). Başkasına ait kimlik kullananların tümünün Hacı Hüsrev Mahallesi'nde ikamet ettiği ve tamamına yakınının ailesinde sabıka kaydığı olduğu görülmektedir. Böylelikle başkasına ait kimlik kullanma ile çocuğun, içinde yetiştiği aile ve paylaşımlarının sürdüğü mahallede yaygın olan bir davranışı yansıttığını görmekteyiz.

Çalışma grubundaki başkasına ait kimlik kullanan 32 kişinin yarısının 15-17 yaş grubundan ve 8'de 1'inin de 18 ve üstü yaş grubundan olduğu saptanmıştır. Yaş faktörünün çocukların başkasına ait kimlik kullanma davranışı göstermesinde etkili olduğu görülmektedir. Yaş arttıkça başkasına ait kimlik kullanma durumuna rastlanması sıklığı da artmaktadır. Böylelikle büyük yaş grubundaki çocukların kuruluşa kabul edilmesi yargı mekanizmasının ve kuruluşun suç isnadında bulunan bireylerin gerçek kimliklerini tespit etmesi yönünde olumsuz etkide bulunmaktadır.

Çalışma grubundakilerin 5'te 3'ünün kuruluşu en az 1 kez izinsiz olarak terk ettiği ve gruptakilerin kuruluşu izinsiz olarak terklerinin ortalamasının 1,36 olduğu hesaba katılırsa kuruluşa kalmakta olan çocukların rehabilitasyon süreçlerini sağlıklı bir biçimde sürdürebilmelerinde kuruluşu izinsiz olarak terk etmelerinin olumsuz bir etken oluşturduğu görülmektedir (Tablo 19).

Kuruluş kapalı sistemle hizmet vermektedir ve günün her saati kuruluş çevresinde görev alan 3 adet güvenlik görevlisi vardır. Ancak kuruluşun fiziki şartları çocukların kuruluşu izinsiz olarak terk etmesini tamamiyle önleyecek ölçüde korunaklı değildir. Kuruluşun en yakın merkeze otomobille dahi yarım saatlik mesafede olması sebebiyle çocuklar ya izinsiz terk davranışında bulunmayı planladıkları gün aileleriyle görüşmelerinde şifreli olarak kuruluş yakınlarına araç getirmelerini talep etmekte ya da uzun yolculuklarında kendilerine eşlik edecek birkaç çocuğu da beraberlerinde götürmektedirler. Çocuklar henüz rehabilitasyon süreçleri tamamlanmadan ve ailelerinin yaşam koşulları düzeltilmeden kuruluşu izinsiz olarak terk ettiklerinde yeniden suç isnadı ile güvenlik birimlerince tutuklanıp kuruluşa teslim edilmekte ve çocuk bu tekrarlayan gelişlerinin her defasında kuruluşa karşı daha olumsuz bir bakış açısı ile dönmektedir.

Kuruluşa uyumlu tavırlar sergileyen ve gerek kuruluş sosyal hizmet uzmanlarının çocuğun yaşadığı evde ailesi hakkında yaptığı sosyal inceleme gerekse sosyal servisteki meslek elemanlarının takip ve gözetiminde, çocukların aileleriyle haftada 1 kez yaptıkları telefon görüşmeleri ve ayda 1 kez kuruluşa ait görüşme odalarında aileleriyle yaptıkları karşılıklı görüşmelerinde ailesiyle sağlıklı ilişkiler kurduğu görülen çocuklar ailelerine izinli olarak gönderilmektedirler. Çalışma grubundaki her 5 kişiden 1'inin ailelerine izinli olarak gönderildikleri görülmüştür (Tablo 20). Ailesine izinli olarak gönderilenlerin 5'te 4'ü izin süreleri dolduğunda aileleri tarafından tekrar kuruluşa teslim

edilmiştir. Kalan gruptakiler ise kuruluşa geri dönmeyip haklarında kuruluşa izinsiz terk işlemi uygulanmıştır. Çalışma grubundaki çocukların kuruluşa çıkıp ailelerinin yanına dönmek için sıkça kuruluşa izinsiz olarak terk etmeleri yaşanırken, çocuk aile izni ile bu fırsatı yakalamış olmasına rağmen kuruluşa dönmektedir. Çocuk ve ailesiyle karşılıklı güven ilişkisi kurulduğunda çocuk ailesine izinli olarak gidip kendisine verilen izin süresi dolduğunda ailesi tarafından tekrar kuruluşa teslim edildiği görülmektedir. Çocuk da kuruluştan kalıcı olarak gitmeye bir adım olarak gördükleri aileye izinli gitme durumunun devamlılığını sağlamak için kuruluşun rehabilitasyon programına daha çok uymakta, meslek elemanları ve diğer çocuklarla daha iyi ilişkiler kurmak için çaba göstermektedirler. Bu durum diğer çocuklar ve aileleri tarafından örnek teşkil etmekte, aynı fırsata sahip olmak için çocuk ve ailesi giderek daha olumlu tutumlar sergilemektedirler.

Çalışma grubundaki uyuşturucu madde kullanan 25 kişinin 5'te 3'ünün 15-17 yaş grubundan ve 6'da 1'inden fazlasının 18 ve üstü yaş grubundan olduğu saptanmıştır. Yaş arttıkça uyuşturucu madde kullanma durumuna rastlanma sıklığı da artmaktadır. Bu çocuklar ailelerinden görüşmelerde veya ailelerinin kuruluş bahçesine atarak edindikleri; kuruluşa ilk kabulleri veya izinsiz terklerinin ardından geri getirildiklerinde, üzerlerine (Çanta, giysi veya bedenlerinde) gizledikleri uyuşturucu maddeleri kuruluşa sokmaları durumu sıkça yaşanmıştır. Böylelikle uyuşturucu madde kullanan büyük yaş grubundaki çocuklar uyuşturucu madde kullanma

alışkanlığı olmayan çocukların da bu alışkanlığı edinmesine sebep olmaktadır.

Çalışma grubundakilerin yarıya yakınının (40 kişi) kendine zarar verme davranışında bulunduğu saptanmıştır (Tablo 20). Çalışma grubunda kendine zarar verme davranışı gösterenlerin yarıdan fazlası kuruluşu izinsiz olarak terk etme davranışında da bulunmuştur. Kendine zarar verme davranışı göstermeyenlerin 4'te 3'üne yakını kuruluşu izinsiz olarak terk etme davranışında da bulunmamıştır. Çalışma grubundakilerin her 5 kişiden 1'inin intihar denemesinde bulunduğu saptanmıştır (Tablo 24).

Kendine zarar verme davranışını Favazza 4 ölçüt ile tanımlar:

1. Davranışın sıkça tekrarlanması
2. Davranış öncesinde gerilim duygusuna sahip olması
3. Fiziksel acıyla beraber rahatlama, zevk alma ve hoşuna gitme duygusu yaşaması
4. Utanma duygusu ve sosyal olarak damgalanma korkusu karşısında davranışın izlerini ya da kanı gizlemeye çalışmasıdır (Favazza, 1992).

Kuruluştaki yaptığım gözlemler ve dosya taramalarımda karşılaştığım meslek elemanlarının tuttuğu kendine zarar verme tutanaklarına göre çalışma grubundaki kendine zarar verme davranışı gösteren çocukların yalnızca %10'u (4 kişi) bu ölçütlere uymaktadır. Diğerleri bu davranışı kuruluştan gönderilmelerini sağlama amaçlı

uygulamaktadırlar. Çalışma grubundakilerin ebeveynlerinin birçoğunun kollarında gördüğümüz kesik izleri; yüz ve boyunlarındaki tırnak izleri bu davranışı çocukların ailelerinden öğrendiğini düşündürmektedir. Kendilerinin ve ailelerinin suç üstü yakalandıklarında halkın ve güvenlik birimlerinin elinden kurtulmak için sıkça uyguladıkları bir yöntem olduğunu, çocukların dosyalarındaki bilgilerden edinmekteyiz. Kuruluştaysa davranış çoğunlukla, çocukların istediklerine ulaşmakta ya da yardım istemekte kullandıkları bir iletişim yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışma grubunda kendini kesme davranışında bulunanların %15'inin davranış bozukluğu tanısı alarak tedavi gördüğünü biliyoruz. Ancak çalışma grubunun yarıya yakınına oluşturan büyük bir grubun kendine zarar verme davranışı olmasına rağmen, psikiyatrik bir tanı alanlarının azlığı göze çarpmaktadır. Bu durum, çalışma grubundaki çocuklarda bu davranışın oluşumunun temelinde Favazza'nın ölçütlerinden farklı bileşenlerin olduğunu düşündürmektedir.

Çalışma grubundaki kendine zarar verme davranışında bulunan 40 kişinin yarısından fazlasının 15 yaşından büyük olduğu saptanmıştır (Tablo 23). Kendine zarar verme davranışının orta ve geç ergenlik dönemindeki çocuklarda daha sık rastlanan bir davranış olması da kendilerini sıkça örnek alan küçük yaş grubundaki çocuklarla aynı kuruluştaki kalmalarının olumsuz etkilerinin başlarında gelmektedir.

Çalışma grubundakilerin yarısına yakını kaldıkları odalardaki, yemekhanelerdeki, blok içlerindeki eşyalara olduğu gibi kuruluşun içerisinde yer alan herhangi bir mala ve diğer çocukların eşyalarına isteyerek zarar verdikleri görülmüştür. Çocuklar, bir taraftan kuruluş bakımını reddettikleri bir taraftan da kuruluş malına zarar vermesi sebebiyle daha önce kaldığı yurtlardaki gibi kuruluşu izinsiz olarak terk etmesine göz yumulacağını umduğu için bu davranışı sıkça tekrar ettirdiklerini bildirmektedirler. Bu davranışı gösteren çocukların kendilerine kuruluş tarafından verilen aylık harçlıklarından 1/3 oranında hasar karşılanıncaya kadar kesinti yapılmaktadır. Çocuk bu davranışına devam ettiği sürece kuruluşça gidilen sinema, tiyatro, lunapark ve yazları deniz gibi gezilerden mahrum bırakılmaktadır. Ancak çocuklar ailelerinden harçlık aldıkları ve kuruluşu izinsiz olarak terk etme davranışını alışkanlık haline getirdiklerinden kuruluştan yakında gideceklerini düşündükleri için bu gibi yaptırımlar bu davranışın tekrarlanmasını önlemede etkin rol oynayamamaktadır. Çocukların kendi eşyalarına bir başka çocuk tarafından zarar geldiği ya da eşyaları kendilerinden izinsiz olarak bir başka çocuk tarafından alındığında pek çok zaman çocuğun empati kurmasını sağlamada diğer yaptırımlardan daha etkili olmaktadır.

6. ÖNERİLER

Çocuk adalet sistemi

Ulusal ve uluslar arası yeni uygulamaların çoğunluğu çocukların cezaevlerine girmelerini önlemeye yönelmektedir. Çocuk adalet sisteminin konusunu Yetişkin adalet sisteminden tümüyle ayırmak gerekmektedir. Halen çocuk ağır ceza mahkemelerinde yargılanan, cezaevlerinde yetişkinlerle birlikte aynı koşullarda kalan çocuklar vardır. Çocuk mahkemelerini her ile yaymak ve kanunla ihtilafa düşmüş çocuklara hizmet veren merkezlerin hızla artırılmasını ve yaygınlaştırılmasını sağlamak gerekmektedir.

Yargı organlarının yaptırımlarının uygulanabilirliği

Çocuk Mahkemeleri'nin kanunla ihtilafa düşen çocuklar hakkında aldıkları koruma, bakım, eğitim, sağlık ve danışmanlık tedbiri gibi kararların öncelikli uygulayıcısı SHÇEK'dur. Ancak ne bu çocuklara hizmet verecek sayıda rehabilitasyon merkezi vardır ne de varolan merkezlerin yeterli fiziki koşulları yeterince sağlanmıştır. Bu merkezlerde çocuk suçluluğu ve çocuk gelişimi konusunda yeterli donanım ve deneyime sahip olan Sosyal Hizmet Uzmanı, Psikolog, Sosyolog, Pedagog ve Öğretmenler gibi meslek grupları da yetersiz sayıda istihdam edilmektedir. Bu meslek elemanları çocukların kuruluştaki rehabilitasyon süreçlerinin yürütülmesinde aktif rol oynadıkları gibi, çocuğun adli süreçlerinin tümünün takibini yapmakta ve ailesine sosyal incelemeye gitmektedir. Ancak meslek elemanları

yoğunluğu karşılayacak sayının oldukça altındadır. Bunun getirdiği iş yoğunluğu sebebiyle çocuk hakkında alınan kurum dışı tedbirlerin takibinin yapılması sekteye uğrayabilmektedir. Danışmanlık tedbiri ile ailesine teslim edilen bir çocuğun eğitime devam etmediğinin okul tarafından tespiti halinde meslek elemanı devreye girmeden çocuğun okulunun müdahalede bulunup yargının sunduğu yaptırımlardan yararlanması, çocuğunu okula göndermeyen aileler hakkında uygulanan cezaların uygulanması gerekmektedir. Bu cezalar uygulandığı süreçte aileler çocuklarını bu kadar kolaylıkla okula göndermemezlik edemeyeceklerdir.

Çocuk, aile, mahalle ve okul ile ortak çalışma

Çocukla yürütülen rehabilitasyon programı ne denli iyi gitse de bir yerden sonra tıkanmaktadır. Hakkında koruma ve bakım kararı alındıklarında ailelerinden ayrılmak suretiyle kuruluşa getirilen bu çocuğun hayatı yalnız kuruluştaki edindiği sosyal çevreden oluşmamaktadır. Kanunla ihtilafa düşmesinde ailesinin büyük payı olduğu bilinmesine rağmen çocuğu ailesinden koparmaya çalışmak yapılacak en büyük hata olacaktır. Çocuk kuruluştan ayrıldığında tekrar geldiği mahalleye ve aileye geri dönmektedir. Çocuğun yaşadığı mahalledeki yaşamın tahlilinin yapılmak üzere kuruluşlarda çalışan sosyologların bu semtlere gidip bilimsel araştırmalar yapmaları ve araştırmalardan elde ettikleri bilgilerle diğer meslek gruplarından çalışanlarla projeler üretebilmelerinin önünün açılması gerekmektedir. Bu semtlere “yaşayan” toplum merkezleri açılıp orada

yaşayan insanlara ulaşamadığı, çocuğun eğitim süreci boyunca okuluyla işbirliği halinde olunamadığı, çocuğun ailesiyle ortak bir çalışma yapılamadığı müddetçe bu ve bunun gibi kuruluşlarda yürütülen programların bir ayağı hep eksik kalacaktır. Bu sebeple kuruluş çocukla yürüttüğü rehabilitasyon programına, aile, okul ve mahalleyi de katmalı, bu programın birbirinden ayrı bileşenlerin birbirlerini beslemesiyle yürütülmelidir.

Meslek edindirme

Herhangi bir örgün eğitim kurumlarına geri döndürülmesi mümkün olmayan yaşlardaki çocukların meslek edindirme kurslarına yönlendirilerek ya da kuruluş bünyesinde atölyelerin açılmasıyla ekonomik bir güç kazanmalarını sağlamak gerekmektedir. Hayatını suç davranışından elde ettiği gelire kazanmaktan başka hiçbir yöntem bilmeyen bu çocuklara kuruluştan ayrıldıkları zaman hayatlarını sürdürebilmelerini sağlayacak bir seçenek sunmak, onlara bir meslek edindirmek bu ve bunun gibi kuruluşların gayelerinden biri olmalıdır.

Yaş grubuna uygun rehabilitasyon

7 ile 18 arasında değişen yaş gruplarından çocuk ve gençlerin oluşturduğu çalışma grubunda kendinden küçük yaş grubundaki çocukları kuruluş malına zarar verme, rehabilitasyon programına katılım göstermeme, kuruluşu izinsiz olarak terk etme ve bağımlılık yapıcı maddelere yönlendirdikleri gibi bu çocuklara fiziksel şiddet de uygulamaktadırlar. 7-11, 12-14 ve 15-18 yaş gibi yaş gruplarına

hizmet veren birbirlerinden ayrı merkezlerde koruma ve bakımları sağlanmalıdır. Bu merkezlerde tüm gelişimsel farklılıklarının getirdiği farklı ihtiyaçlarına cevap verebilen rehabilitasyon programlarının uygulanması gerektirmektedir.

Kimlik yaş ve biyolojik yaş uyumsuzluğu

Çocuk suç davranışı ile ilk kez güvenlik birimlerine gelip suç soruşturması hazırlandığı süreçte yapılan ilk adli muayenede çocuğun biyolojik, sosyal ve psikolojik özellikleri değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmede çocuğun gelişiminin kimliğinde görülen yaşı ile uyumsuz olduğu öngörüsüyle biyolojik yaşının tespiti istenilmelidir. Çocuğun gerçek yaşının tespit edilerek kimliğine işlenmesiyle çocuğa uygun olacak tedbir kararı alınıp yine kendisine uygun bir kuruluş korumasında bakımının yapılması kuruluşa gelen çocukların kimlik yaşları ile biyolojik yaşlarının uyumsuz olmasının getirdiği olumsuzlukların yaşanmasını engelleyecektir.

Fotoğraflı kimlik uygulaması

Suç davranışında bulunmamış çocukların kimliğinin ve isminin kullanılarak üzerlerinden işlem yapılmasını önleyebilmek, doğru kişi hakkında işlem yapılmasını sağlamak amacıyla fotoğraflı kimlik uygulamasının 18'den daha erken yaşlara çekilmesi gerekmektedir.

Kent merkezine uzaklık

Kuruluşun İstanbul'un Kemerburgaz ilçesinin Ağaçalı köyünde hizmet vermektedir. Gerek kent merkezine uzaklığı gerekse çevresel uyarıların azlığı bakımında kuruluş toplumdan ve kent yaşamından ayrıştırılmış bir yerdedir. Kanunla ihtilafa düşen çocuklara yönelik açılmış bu kuruluşla çocuklara geldikleri çevreden uzak bir ortam kurulması amaçlandığı düşünülmektedir. Ancak çocuğun suçla tanışmasının ardından geçirdiği tüm zorlu adli süreçlerin ardından bu kuruluşta getirilerek çocukta “toplumdan uzaklaştırılması gereken bir birey olduğu” hissini uyandırmaktadır. Bu da çocuğa itilmişlik duygusu vermektedir. Çocuk her gün havasını soluduğu kentin yapısından bu denli ayrı bir yerde girdiği rehabilitasyon sürecinde kazanımları olsa dahi kuruluştan ayrıldığında bunları uygulama alanı bulmakta bu nedenle zorlanmaktadırlar. Bu gibi kuruluşları çocuğun yaşadığı çevreyle iletişimini tamamıyla kesmeyeceği semtlerde kurulması ya da çocuğun belirli aralıklar dahilinde kent merkezine bir eğitim ya da gezi ile götürülerek çocuğun yaşadığı kentle bağının koparılmaması çocuğun, toplumdan dışlandığını hissetmesini önleyecektir.

7.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi
Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu
Kemerburgaz - Ağaçlı Koruma, Bakım Ve Rehabilitasyon
Merkezi'nde Kayıtlı Bulunan Kanunla İhtilafa Düşmüş
Çocukların Sosyodemografik Ve Kriminolojik Bakımdan
Değerlendirilmesi
Zilan DEMİRCAN
İstanbul Üniversitesi
Adli Tıp Enstitüsü
Sosyal Bilimler Anabilim Dalı
Mart -2009

Çocuk suçluluğu konusu dünyada ve ülkemizde çok önemli bir sosyal sorundur. Tüm dünyada çocuk suçluluğunun nedenleri, mevcut durumu, önlenmesi ve suça itilen çocukların topluma yeniden kazandırılması ile ilgili yoğun çalışmalar bulunmaktadır.

Dünyada çocuk adalet sistemiyle ilgili çocuğun yetişkin adalet sisteminden ayrı tutulmasına ilişkin gelişmeler yaşanırken ülkemizde de Çocuk Koruma Kanunu ile birlikte çocuk suçluluğunun üzerinde daha fazla durulmuştur. Adalet Bakanlığı ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun kanunla ihtilafa düşen çocukla ilgili yasal ve kuramsal çalışmaları uzun yıllardır sürmektedir.

İstanbul kentinde yaşayıp kanunla ihtilafa düşen 7-18 yaş arasındaki çocukların Çocuk Mahkemesi hakiminin aldığı koruma ve bakım tedbirini yerine getirmek üzere açılmış "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Kemerburgaz - Ağaçlı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi"nde kayıtlı bulunan çocuklar çalışma grubumuzu oluşturmuştur.

Çalışma grubumuzu oluşturan çocukların kuruluşteki dosyalarından edindiğimiz sosyodemografik özellikler incelenmiştir. Çocuk, ebeveyn ve kardeşlerin kriminolojik özellikleri arasındaki bağlantı değerlendirilmiştir. Çocuğun davranış özellikleri çevresel ve bireysel özellikler içerisinde incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Suçluluğu, Çocuk Adalet Sistemi, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu.

8.

ABSTRACT

Master Degree Thesis
The Evaluation From The Sociodemographical And
Chriminological Side Of Children Of Juvenile Delinquent
Who Are İnscribed to Social Services and Child Protection
Agency Kemerburgaz - Ağaçlı Protection, Maintenance and
Rehabilitation Center
Zilan DEMİRCAN
İstanbul University
Institute of Forensic Medicine
Department of Social Sciences
March - 2009

As in the whole world, juvenile delinquency is also one of the major social problems in our country. There are intensive efforts all around the world to find the reasons for juvenile delinquency, to assess its current state, to prevent it and to rehabilitate the kids forced into crime.

The children justice system is being started to be considered apart of the adult justice system in the world. during this improvment,the law of child's protection has become a more interested subject in our country. Some constitutional and institutional studies about juvenile delinquent of the ministry of justice and social services has been performing for years.

Our working group is the children which are all inscribed to "Social Services and Children Protection Agency, Kemerburgaz - Ağaçlı Protection, Maintenance and Rehabilitation Center", a center

performing the law of juvenile court judge about the juvenile delinquents living in İstanbul and aged between 7 and 18.

Sociodemographic features that we have reached from the files of organizations that belong to the childrens wich form our working group, has examined. The connection between children, hir/her parents felows chiminological features has studied carefully. by the way the behavioral chracterictics has always been considered relatedly with personal and environmental characterictics.

Key Words: Juvenile Delinquency, Child Justice System, Social Services and Children Protection Agency.

9. KAYNAKLAR

Akyüz, E. (2000) Ulusal ve Uluslararası Hukukta Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, Millî Eğitim Bakanlığı Yayını, Ankara: 603.

Amerikan Psikiyatri Birliği: Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı (1995), (1994'ten çeviren: E. Köroğlu), Hekimler Yayın Birliği, Ankara.

Atasoy, S., Ziyalar N. (2002) Çocuklarla Kriminolojik Amaçlı Görüşme Teknikleri, 1.Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu, Türkiye Çocukları Yeniden Özgürlük Vakfı, Ankara: 214-215.

Aydın, M. (2009) Çocukların Ceza Sorumluluğunun Tespiti, Raporlandırılması ve Raporların Değerlendirilmesi Konusunda El Kitabı, İzmir.

Bıyıklı, L. (2002) 1. Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu 29-30 Mart 2001 AÜ ATAUM Bildiriler, Tisamat Basım Sanayi, Ankara: 1-2.

Burt, C. L. (1925) The Young Delinquent, Appleton, New York: 286.

Burt, S., Glueck, S., Glueck E.T. (Ref: **Sokullu Akıncı, F.** (1992), Çocuk Suçluluğu Kriminolojisinde Aile Faktörü, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 10.Yılı Adliye ve Çocuk Suçluluğu Sempozyumu, Marmara Üniversitesi, İstanbul: 127-133).

Burt, S., Nye, I. F., Glueck, E. T. (Ref: **Ayanoğlu, H.** (2002) Çocuk Suçluluğu ve Nedenleri İle Uluslararası ve Ulusal Hukukta Çocuğun Hakları, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir: 57).

Değirmencioğlu, S. M., Acar, H., Baykara Acar, Y. (2008) Extreme Forms of Child Labour in Turkey, *Childern & Society*, Cilt No **22**: 191-200.

Dinç, G. (1988) Çocuk Mahkemelerine Ne Oldu?, *İzmir Barolar Dergisi*. Temmuz: 24.

Dönmezer, S. (1994) Kriminoloji, 8. Basım, Beta Basım Yayım, İstanbul.

Empey, L. T. (1982). American Delinquency. Homewood, Dorsey Press, IL.

Farrington, D. P. (1998) Predictors, Causes, and Correlates of Male Youth Violence, Editör: H. Moore), University of Chicago Press, Chicago: 421-475.

Favazza, A. R. (1992) Repetitive Self-Mutilation, *Psychiatric Anal*, **22(2)**: 60-63.

Gölcüklü, F. (1962) Türkiye’de Çocuk Suçluluğu Hakkında Bir Araştırma, Sevinç Matbaası, Ankara: 11.

Han, M. (2008) Kemerburgaz - Ağaçlı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Brifing Raporu, 31.12.2008 Tarihli Yayınlanmamış Brifing Raporu, İstanbul.

Hawkins, J. D., Herrenkohl, T., Farrington, D. P., Brewer, D. D., Catalano, R. F., Harachi, T. W. (1998) A Review of Predictors of Youth Predictors, Serious and Violence Juvenile Offenders: Risk Factors and Successful Interventions, (Editörler: R. Loeber ve D. P. Farrington.), Thousand Oaks, CA.

Hirschi, T. (Ref: **Adler, F.** (1991) Criminology, (Editörler: G. O. W. Mueller ve W. S. Laufer), USA).

İlci, Ş. (2002) Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Yargılamasının Adli Birimler Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tip Enstitüsü, İstanbul: 19-20.

İnan, A. N. (1968) Çocuk Hukuku. İstanbul: 86.

İnanç, V. (2003) Osmanlı Devleti'nde Yetimlerin Sosyal Haklarının Korunması, Savaş Çocukları, Öksüzler ve Yetimler. (Editör: E. Gürsoy Naskali ve A. Koç), İstanbul: 19-32.

Kerem, A. (2004) Çocuk ve Terörizm, *Polis Dergisi*, Yıl:10, NisanMayıs-Haziran, **40**: 87.

Kontaş, M. (1997) Türkiye'de Çocuk Politikası Emniyet Genel Müdürlüğü Küçükleri Koruma Hizmetleri Yönetici Semineri Notları, Asayiş Şube Müdürlüğü, 3. Yayın, Ankara: 1.

Kratcoski, P., Kratcoski, L. D. (1996) *Juvenile Delinquency*, 4. Basım, Prentice Hall Inc, New Jersey.

Küntay, E. (1993) İstanbul'un Sokak Çocukları: Karşılaştıkları Riskler ve Koruma Politikası Üzerine, *Sosyolojide Son Gelişmeler ve Türkiye'deki Etkileri*, Unesco Türkiye Milli Komisyonu, (Editör: M. Tezcan ve N. Çelebi), Ankara: 132-145.

Küntay, E., Erginsoy, G, Yılmaz, E. (2006) CMUK Verilerine Göre Suç isnat Edilen Çocuklar Hakkında Rapor 2000-2001, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul.

Levine, M., Ewing, C. P., Hager, R. (1987) Juvenile and Family Mental Health Law in Sociohistorical Context, *International Journal of Law and Psychiatry*, **10**: 91-111.

Loeber, R., Farrington, D. P., Loeber, M. S., Kammen, W. B. V. (1998). Multiple Risk Factors For Multiproblem Boys: Co-Occurrence of Delinquency, Substance Use, Attention Deficit, Conduct Problems, Physical Aggression, Covert Behavior, Depressed Mood and Shy/Withdrawn Behavior. (Editör: R. Jessor), *New Perspectives on Adolescent Risk Behavior*. 1. Basım, Cambridge University Press, New York: 90-149.

Mendinck, B. R., Baker, R. L., Carothers, L. E. (1990) Patterns of Family Instability and Crime the Association of Ttiminf of the Family's Disruption With Subsequent Adolescent and Young Adult Criminality, *Journal of Youth and Adolescence*, **19**: 201-220.

Nuhoğlu, H. Y. (1993) Darüleytam, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 8. Cilt: 521.

Oral, G. (1999) Adli Tıp, Cilt 3, (Editörler: Z. Soysal ve C. Çakalır), İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları, İstanbul: 1382-1385.

Ögel, K. (2007) Riskli Davranışlar Gösteren Çocuk Ve Ergenler: Alanda Çalışanlar İçin Bilgiler, (Editör: K. Ögel), Yeniden Yayınları, İstanbul.

Ögel, K., Aksoy, A. (2007) Substance use in delinquent adolescents, *Journal of Dependence*, **8**: 1117.

Özalp, R. (1982) Milli Eğitimle İlgili Mevzuat (1857-1923), Milli Eğitim Basımevi İstanbul.

Özsan, M. (1990) Çocuk Suçlarında Aile ve Anne-Baba İlişkilerinin Rolü, Aile Yazıları Birey, Kişilik ve Toplum, Cilt:3, (Editörler: B. Dikekçigil ve A. Çiğdem) Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Ankara: 37.

Öztürk, C. (1995) Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Doğuşu I: İslahhaneler, Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul: 427-442.

Öztürk, C. (1999) Osmanlı’da Bir Mesleki Eğitim ve Çocuk Esirgeme Kurumu: Darulhayr-ı Ali, Milli Eğitim, Sayı:143, Temmuz-Eylül: 76-84.

Öztürk, C. (2005) 3. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu "Bakım,Gözetme ve Eğitim" Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye'de Korunmaya Muhtaç ve/veya Suça İtilmiş Çocukların Eğitimi, (Editörler: E. Akyüz, S. Uluğtekin, Y. Baykara Acar ve Ö. Cankurtaran Öntaş), Yorum Matbaacılık, Ankara: 131-142.

Penner, J. J. (2004) Analysis of Policies Affecting Delinquent Youth in the United States, Yüksek Lisans Tezi, California State University, Long Beach: 5-9.

Polat, O. (2000) Adli Tıp, Der Yayınları, İstanbul: 400.

Ratner, R. A. (1994) Juvenile Delinquency in Principles and Practice of Forensic Psychiatry (Editör: R. Rosner), Chapman & Hall, New York. 41: 316-320.

Ridgeway, C. (1983) The Dynamics of Small Groups, St. Martin's Press, New York: 324.

Rojek, D. G., Jensen, G. F. (1982). The Social History of Delinquency, Readings in Juvenile Delinquency, MS: D.C. Health, Lexington.

Saldırım, M. (2002) Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi Açısından Suça İtilmiş Çocuğun Yargılama Aşamasındaki Hakları, II. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu, Ankara: 243-254.

Sarıkaya, M. (2003) Savaş Yıllarında Himaye-i Etfal Cemiyetinin Çocuk Sağlığı Konusundaki Hedef ve Faaliyetleri, Savaş Çocukları, Öksüzler ve Yetimler. (Editör: E. Gürsoy, N. ve A. Koç) İstanbul: 33-47.

Selici, H., Akço, S. (2006) Çocuk Koruma Kanunu, T.C. Anayasası, İlgili Sözleşmeler ve Kanunlar, 3. Baskı, İstanbul Barosu, İstanbul.

Sevük, H. Y. (1998) Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu İle Mücadelede Kurumsal Yaklaşım, Beta Basım Yayın, 1. Basım, İstanbul.

Sezgin, B. (1998) Adolesan Üreme Sağlığı, *Sağlıkta Strateji Dergisi*, 6: 1-5.

Sofuoğlu, E. (2003) Osmanlı Devleti'nde Yetimler İçin Alınan Bazı Sosyal Tedbirler, Savaş Çocukları, Öksüzler ve Yetimler, (Editör: E. Gürsoy, N. ve A. Koç), İstanbul: 49-58.

Sokullu Akıncı, F. (2007) Kriminoloji, 5. Basım, Beta Basım Yayım Dağıtım, İstanbul: 27.

Sutherland, E. H. (1974) Principles of Criminology, J.F. Lippincott Comp., Chicago: 91.

Tarımeri, N. (2008) Çocuk Koruma(ma) Kanunu 2, Çocuk ve Gençlik Yargılama Sistemi ve Uygulamalarına Bakış ve Tespitler, Sabev Yayınları, Ankara: 55.

Uluğtekin, S. (1991) Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma, Bizim Büro, Ankara: 18-19.

Uluğtekin, S. (1994) Çocuk Mahkemeleri ve Sosyal İnceleme Raporları, Bizim Büro, Ankara.

Wiig, J. K. (2001) Legal issues. In Child Delinquents, Development, Intervention, and Service Needs, (Editör: R. Loeber, D.P. Farrington) Thousand Oaks, Sage Publications, Inc, CA.

Yavuzer, H. (1981) Psikososyal Açıdan Çocuk Suçluluğu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.

Yavuzer, H. (2001) Suç ve Çocuk ,10. Basım Remzi Kitabevi, İstanbul.

Yenisey, F. (2003) Türk Ceza Kanunu'nun 2001 Tasarısı ve Çocuk, 2. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu, Yargı Öncesi ve Yargılama Süreci, Çocuk Mahkemeleri Kanununun Yeniden Ele Alınması 10-13 Nisan 2002 AÜ ATAUM Bildiriler, (Editörler: E. Akyüz, S. Uluğtekin, Y. Baykara Acar ve Ö. Cankurtaran Öntaş), Kuban Matbaası, Ankara.

Young, L. A. (2001) Suffer the Children, *America*, **185**: 1-4.

Yörükoğlu, A. (1997) Değişen toplumda aile ve çocuk, Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul.

10. ÖZGEÇMİŞ

I. Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı: : Zilan DEMİRCAN
 Doğum Yeri ve Tarihi: Fatih/İSTANBUL – 18.01.1984
 Medeni Hali : Bekâr

II. Eğitim Bilgileri

2006 - 2009 Yüksek Lisans : İstanbul Üniversitesi
 Adli Tıp Enstitüsü
 Sosyal Bilimler Anabilim Dalı
 2002 – 2006 Lisans : Mimar Sinan Üniversitesi
 Fen ve Edebiyat Fakültesi
 Sosyoloji
 1997 – 2001 Lise : Hasan Polatkan Anadolu Lisesi
 Türkçe-Matematik

III. Yabancı Dil ve Bilgisayar Becerisi

Dil : İngilizce (İleri Seviyede)
 Bilgisayar : MS Office Programları, SPSS

IV. İş Deneyimi

18.06.2007 - 30.09.2008 Sosyolog / Sosyal Servis
 Kemerburgaz - Ağaçalı Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
 SHÇEK, İstanbul.

Merkeze gelen çocuğun ilk kabulünü yapmak,
 uyumuna yönelik destekleyici mesleki çalışmalarda
 bulunmak, bu yöndeki çalışmaları raporlaştırmak ve vak'a
 takibi yapmak,

Merkezde bulunan çocukların psikososyal özelliklerini
 göz önüne alarak aile yoksunluğunun olumsuz etkilerini
 azaltıcı yönde çalışmalar yapmak,

Çocuklara iyi alışkanlıklar kazandırmak, toplumsal
 yaşam kurallarının öğretilmesi konularında çalışmalarda
 bulunmak, uygun model oluşturmak,

Çocuğun merkezde bulunduğu süre içinde ve merkezden ayrılması sırasında gerekli mesleki kararların alınması amacı ile mesleki çalışmaları yönlendirmek,

Çocukların sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere katılımını sağlamak, izlemek,

Çocukların topluma kazandırılmasını sağlamak amacıyla kamu kurum ve kuruluşları, gönüllü kişilerle işbirliği yapmak, gönüllülerle organizasyonlar düzenlemek ve organizasyon sürecinde görev almak,

Çocuğun merkeze gelmeden önceki yaşamı ile ilgili bilgileri değerlendirmek, çocuğu merkezde bulunduğu süre içinde izleyerek, gerçekleştirilen mesleki çalışma raporlarını dosyasında muhafaza etmek,

Çocuğun adli süreçlerinin takibini yaparak, adli mercilerle yazışmalarını yürütmek ve talep edildiği durumlarda çocuğun adli mercilerin huzuruna çıkmasını sağlamak,

Sosyal hizmet alanıyla ilgili araştırma, proje ve etkinlik çalışmalarında görev almak, istatistiksel verileri toplamak, sonuçlar ve önerilerin ilgili birimlere iletilmesini sağlamak,

Sosyal, ekonomik, kültürel, demografik, yatay ve dikey hareketlilik gibi değişkenleri irdelemek; bunlar arasında bağlantı kurarak gerekli projeler geliştirmek,

Merkezdeki çocukların sosyoekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin araştırmalar yapmak, bilimsel çözüm önerileri geliştirerek uygulamasında diğer meslek elemanlarıyla işbirliği yapmak.

01.11.2006 – 28.02.2007 Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik / Rehberlik Servisi Yüksel Dersaneleri ÖSS Hazırlık, İstanbul.

Üniversite sınavlarına hazırlanan lise öğrencilerine ve lise mezunu gençlere haftalık ders çalışma programı hazırlamak,

Öğrencilerin okulda, ailelerinde ve sosyal çevrelerinde karşılaştıkları sorunlara aileleri ve okulu ile ortak çalışarak çözüm yolları aramak,

Etkin ders çalışma yöntemleri ve sınav kaygısını ortadan kaldırmaya yönelik projeler yapmak.